

Etički izazovi komunikacije preko aplikacija za upoznavanje

Stanko Habek, Ines

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:884883>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

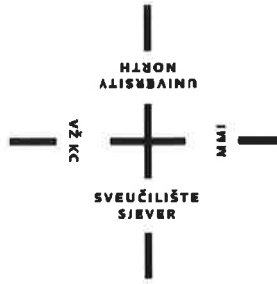

DIPLOMSKI RAD br. 193/OJ/2021

**ETIČKI IZAZOVI KOMUNIKACIJE PREKO
APLIKACIJE ZA UPOZNAVANJE**

Ines Stanko Habek

Varaždin, ožujak 2021.

**Sveučilište
Sjever**

**DIPLOMSKI STUDIJ:
ODNOSI S JAVNOSTIMA**

**Etički izazovi komunikacije preko aplikacija za
upoznavanje**

Studentica

Ines Stanko Habek, 1156/336D

Mentor

Doc.dr.sc. Tvrtko Jolić

Varaždin, 2021.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za odnose s javnostima

STUDIJ diplomski sveučilišni studij Odnosi s javnostima

PRISTUPNIK Ines Stanko Habek

MATIČNI BROJ 1156/336D

DATUM 15.02.2021

KOLEGIJ Etika u odnosima s javnostima

NASLOV RADA Etički izazovi komunikacije preko aplikacija za upoznavanje

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Ethical challenges of dating apps

MENTOR dr. sc. Tvrko Jolić

ZVANJE Docent

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. doc. dr. Darijo Čerepinko - predsjednik
2. doc. dr. sc. Gordana Lesinger - članica
3. doc. dr. sc. Tvrko Jolić - mentor
4. doc. dr. sc. Anita Jeličić - zamjenska članica
5. _____

V Ž K C

M M I

Zadatak diplomskog rada

BROJ 193/OJ/2021

OPIS

Internet je uvelike promijenio način na koji ljudi međusobno komuniciraju. Iako je u početku internet služio prvenstveno u poslovne svrhe, danas je postao dominantan način osobne komunikacije u svim sferama života. Posebnu ulogu u toj promjeni igraju online aplikacije. Jedan segment koji privlači sve više korisnika su aplikacije za upoznavanje. S njihovom sve širom uporabom otvara se cijeli niz etičkih pitanja o njihovom utjecaju na dobrobit korisnika.

U ovom radu istražiti će se:

- internet kao medij komunikacija
- osobni odnosi u virtualnom okruženju
- komuniciranje uz pomoć online aplikacija
- etički problemi povezani s aplikacijama za upoznavanje
- percepcija ispitanika o aplikacijama za upoznavanje

ZADATAK URUČEN 10.09.2020.

POTPIS MENTORA

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentoru doc. dr. sc. Tvrtku Joliću na strpljenju i nesebičnoj stručnoj pomoći i savjetima tijekom izrade diplomskog rada. Zahvaljujem se prijateljici Vanji, pročelnici i kolegicama s Trga Slobode s kojima sam dijelila svoje brige i radosti polaganja ispita. Profesorima i kolegama studija Odnosi s javnostima generacije 2018./2019., bez kojih studiranje ne bi imalo tu čar. Obitelj, koja je uvijek uz mene i koja je glavni motor pokretač svim mojim idejama i pothvatima.

Sažetak

U ovome diplomskom radu uz glavnu temu upoznavanja ljudi u virtualnom okružju putem Internet aplikacija za upoznavanje, obuhvatit ću početak nastanka Interneta koji je zaokupirao i promijenio svijet, povezanost virtualnih odnosa sa emocijama, prednosti i nedostaci virtualnih odnosa te etička pitanja takve vrste odnosa. Razvitak tehnologije i sve veća prisutnost Interneta uz brzo širenje informacija, komunikacija i povezanost na društvenim mrežama i raznim aplikacijama za spojeve, utječu na promjene ponašanja ljudi i novom pogledu na svijet. U posljednjih nekoliko godina aplikacije za spojeve su stekle veliku popularnost te s obzirom na to, aplikacija je sve više sa različitim mogućnostima koje pružaju korisnicima aplikacija. Time je korisnicima omogućeno da stvore svoj mali osobni svijet iz udobnosti vlastitog doma, pružajući prividan bijeg iz stvarnosti, gdje virtualno na trenutke postaje stvarno.

Ključne riječi: Internet, aplikacija za upoznavanje, virtualni svijet, emocije, etička pitanja, emocije

Summary

In this thesis, along with the main topic that is meeting people in a virtual environment through Internet dating apps, I will cover the beginnings of the Internet that has occupied and changed the world, the link between virtual relationships and emotions, advantages and disadvantages of virtual relationships and ethical issues that arise from such relationships. The development of technology and the growing presence of the Internet, along with the rapid spread of information, communication and connectivity on social networks and various dating apps, are influencing changes in people's behavior and provide a new view of the world. In the last few years, dating apps have gained a lot of popularity they have become more and more versatile and provide their users with numerous amounts of possibilities. This allows users to create their own little personal world from the comfort of their own home, providing an apparent escape from reality, where, at times, the virtual world becomes the reality.

Keywords: Internet, dating app, virtual world, emotions, ethical issues

SADRŽAJ:

SAŽETAK	1
1. UVOD	5
2. SVIJET INTERNETA	6
2.1. Početak Interneta u svijetu	6
2.2. Početak Interneta u Hrvatskoj	7
2.3. Internet kao globalno selo	8
2.4. Manipulacija na Internetu	8
2.5. Utjecaj Interneta na stvaranje ljubavnih veza	10
3. VIRTUALNI ODNOSI	12
3.1. Virtualni odnosi i emocije	12
3.2. Prednosti i nedostaci virtualnih odnosa	14
3.3. Etička pitanja virtualnih odnosa	16
4. APLIKACIJA ZA UPOZNAVANJE	19
4.1. Preobrazba ljubavnih odnosa	19
4.2. Aplikacije za upoznavanje	19
5. ISTRAŽIVANJE PROVEDENO PUTEK ANKETE	29
5.1. Predmet istraživanja	29
5.2. Metodologija istraživanja	29
5.3. Cilj i problem istraživanja	29
5.4. Istraživačka pitanja	30
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	31
6.1. Postupak istraživanja	31
7. RASPRAVA	45
8. ZAKLJUČAK	47
9. LITERATURA	48

PRILOZI

Anketni upitnik 52

1. UVOD

U svijetu Interneta, ljudi su pronašli zanimljive sadržaje koji im odvrću pažnju od stvarnog i opipljivog. Izgubio se osjećaj za izravnom komunikacijom, slatkim pričama i dodirima, a čovjek je društveno biće te su mu za opstanak bitni drugi ljudi, interakcija i komunikacija koja ga određuje i daje mu smisao.

Od početka Interneta, dolaskom mobilnih uređaja i komunikacije putem društvenih mreža te raznih aplikacija koja je svijet učinila dostupnijim i ubrzala protok informacija, „negdje“ je nestao čovjek, izgubljen u virtualnom svijetu. No, upravo u ovome svijetu traže se „neobavezne veze“, bez dodira i spontanosti izravnog kontakta, a koje omogućuje Internet, društvene mreže i aplikacije za upoznavanje.

Početkom 21. stoljeća, razvitkom tehnologije i Internet mreže, razvijaju se postepeno i prve aplikacije za upoznavanje kao i prve društvene mreže kao što su: Facebook, Instagram, Snapchat, Skype, Twitter i ostali. Češće korištene aplikacije su: „Grindr“, „OkCupid“, „Tinder“, „Bumble“, „Hinge“, „Happn“, „Badoo“ te mnoge druge. Tradicionalne načine međuljudske komunikacije nadopunjuje nov način komunikacije u virtualnom svijetu.

U prvom dijelu bavit ćemo se teorijom, Internet u počecima u svijetu i u Hrvatskoj te načini funkcioniranja korisnika u virtualnom svijetu Interneta. Povezanost virtualnih odnosa sa emocijama koje takvi odnosi izazivaju kod ljudi. Prednosti i nedostaci virtualnih odnosa su mnogobrojni, a komunikacija putem mobilnih uređaja je svakodnevica, ali i načini povezivanja ljudi putem aplikacija za upoznavanje.

Drugi dio vezan je uz istraživanje provedeno putem ankete izrađene u aplikaciji Google forms i objavljene na Facebook stranici. Cilj ankete je provođenje istraživanja koliko korisnika te koje dobne skupine i seksualne orijentacije koristi Internet aplikacije za upoznavanje i pristaje li na „dejtanje“ preko Interneta.

2. SVIJET INTERNETA

„Priča o stvaranju i razvoju Interneta jedna je od najobičnijih ljudskih pustolovina. Ona naglašava čovjekovu sposobnost nadilaženja institucionalnih ciljeva i birokratskih prepreka, te sposobnost podrivanja uvriježenih vrijednosti u procesu najave novog svijeta.“ (Castells 2003: 19)

Internet je stvorio novu vrstu komunikacije bez koje mnogi danas ne mogu zamisliti svijet, naročito oni rođeni u doba Interneta. Ta komunikacija se odvija preko „mreže“, unutar sustava znakova i kodova. Iako nema dijaloga, nego iznošenje mišljenja sugovornicima istog interesa koji govore a ne očekuju odgovor. Prema Finci izravne i neposredne komunikacije je sve manje, a komunikacija putem Interneta sve više, iako bez uspostavljanja trajnijih odnosa, „bez dodira i spontanosti izravnog kontakta“ (Finci 2017: 12).

2.1. Početak Interneta u svijetu

Internet je komunikacijski alat koji omogućava komunikaciju korisnika cijelog svijeta u datom vremenu i na globalnoj razini. Informatičko računalna mreža jednom tipkom „miša“ povezuje cijeli svijet te omogućava prijenos raznih informacija, a koje čine mrežu.

Kako je i kada nastao Internet te što to znači svijetu, kada se više ne može zamisliti život bez Interneta, seže u davne 1960. godine. U vrijeme kada je u Americi trajao hladan rat, Ministarstvo obrane strahovalo je od nuklearnog rata sa Sovjetskim savezom te su u suradnji sa inženjerima stvarali mrežu, a sve s ciljem uspostavljanja i povezivanja veze s udaljenom vojskom. Mreža se pokazala izuzetno učinkovitom povezujući pritom i zajednicu i sveučilišta te je tako nastao World Wide Web – www.

„Takav razvoj objašnjava zašto je World Wide Web, sustav koji je kasnije postao standardom za prikaz internetskih stranica, nastao izvan Amerike, unutar europskog instituta CERN, središta za istraživanje fizike čestica u Švicarskoj.“ (Bard, 2003: 24, 25)

Sedamdesete godine prošlog stoljeće bile su značajne za početak aktivnog razvoja računalne tehnologije. Bill Gates je napustivši Harvard i zaposlivši se u tvrtci Honeywell počeo

pisati programe, a već iduću godinu 1975. osnovao je zajedno sa kolegom sa fakulteta Paulom Allenom tvrtku Microsoft. Softverska tvrtka Microsoft razvija računalni softver poput operacijskih sustava i razvojnih alata, uredskih programa i baze podataka. Razvojem tvrtke i širenje računalne mreže, Internet bilježi sve veći broj korisnika.

„Početkom 2001. bilo ih je preko četiri stotine milijuna“ korisnika Interneta. (Castells 2003: 13)

„Zbog svoje dostupnosti, web je u kratkom vremenu postao najdinamičniji i najdemokratičniji mediju povijesti komuniciranja. Pod demokratičnošću komunikacije podrazumijevamo proces nadilaženja autoritarnog komuniciranja kao monopolske radnje, pluralizaciju političkog komuniciranja – omogućavanjem jednakih komunikacijskih mogućnosti što većem broju sudionika za suočavanje mišljenja, slobodan protok ideja i uspostavu participativnog komuniciranja.“(Osmančević 2009: 6).

2.2. Početak Interneta u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je godine 1991. Ministarstvo znanosti i tehnologije razvilo novi projekt pod nazivom CARNet (Croatian Research Network). CARNet je bio prvi pružatelj Internet usluge dostupne svim građanima Republike Hrvatske. Već 1992. godine Hrvatska je postala dio svjetske računalne mreže povezavši se s Austrijom. „Time je zapravo počelo doba interneta u Hrvatskoj kojeg iz godine u godinu koristi sve veći broj pravnih i fizičkih osoba u gotovo svim djelatnostima i to sve više putem širokopojasnog pristupa za što je broj priključaka u drugoj polovici ove godine premašio 1,2 milijuna, a broj kućanstava koji ga imaju približio se 50 posto. „ (Lider 2012)

Kroz godine se u Hrvatskoj pojavljuju drugi operatori i pružatelji Internet usluge te se CARNet zadržao isključivo u akademske svrhe. „Time je djelomice i relativno oslabila ‘moć‘ CARNeta, kojeg Stanić u šali naziva i ‘glavnim krivcem za sve‘, ali je i dalje ostao važan njegov utjecaj za umreženost u akademskoj i široj društvenoj zajednici. Na internet je povezo sve ustanove pod ‘kapom‘ Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta na CARNet mrežu, što znači sve osnovne i srednje škole, sve fakultete i institute, ali i čitav niz bolnica, te danas imaju ukupno 900 tisuća korisnika.“ (Lider 2012)

2.3. **Internet kao globalno selo**

Internet i ubrzan rast tehnologije promijenio je način razmišljanja, komuniciranja i odnose u društvu. „Dok je Marshal McLuhan šezdesetih godina prošloga stoljeća tvrdio da će razvoj elektronskih komunikacija ukinuti prostor i vrijeme, futuristički predviđajući da ćemo živjeti u globalnom selu, novije komunikološke teorije tvrde da su prostor i vrijeme samo socijalni konstrukti čije je postojanje uvjetovano interakcijom, prisustvom i odsustvom.“(Osmančević 2009: 11)

Dolaskom pametnih telefona, svijet je postao globalno selo, a virtualni odnosi sve češći i normalniji u današnjem društvu. Pojam virtualni odnos je odnos putem mreže, koji fizički ne postoji. Izraz se udomaćio u rječniku šire populacije, kao dejtanje, flertanje, online igre, chat sobe, forumi i slično.

Upoznavanje i sklapanje veza ili brakova putem Interneta današnjim generacijama nije strano. Time se sve više pridaje pozornosti radi lakše dostupnosti i brzine. U vrijeme globalne pandemije izazvane virusom Covid-19 preporuka je da se ljudi ne okupljaju, kafići koji su mjesta upoznavanja su zatvoreni, pa je ovakav način pronalaska partnera još poželjniji nego prijašnjih godina. No, ima i nedostataka, poput samoće, ovisnosti o računalu očekujući stalno poruku, anksioznosti, opasnosti od upoznavanja osoba koje nemaju dobrih namjera i u najmanju ruku se samo žele zabaviti ili narugati.

2.4. **Manipulacija na Internetu**

Internet aplikacije i društvene mreže koriste se osobnim podacima koji se daju prilikom uključivanja u navedene aplikacije. Podaci se nerijetko koriste u političke svrhe, mediji se također koriste lažnim vijestima ili dezinformacijama. Na koji način se koriste osobni podaci, ponekad korisnici nisu svjesni.

U službenom listu Europske unije (2018), Europski nadzornik zaštite podataka navodi slijedeće: „Manipulacija na Internetu predstavlja prijetnju društvu jer „filter mjehurići” i izdvojene zajednice otežavaju ljudima međusobno razumijevanje i razmjenu iskustava. Slabljenje tog „društvenog ljepila” može potkopati demokraciju, kao i nekoliko drugih temeljnih prava i sloboda. Manipulacija na Internetu također je simptom netransparentnosti i nedostatka

odgovornosti u digitalnom ekosustavu. Problem je stvaran i hitan, a vjerojatno će se pogoršati kako se sve više ljudi i stvari povezuje s Internetom, a uloga sustava umjetne inteligencije povećava. Korijen problema djelomično je neodgovorna, nezakonita ili neetična uporaba osobnih podataka. Transparentnost je nužna, ali ne i dovoljna. Upravljanje sadržajem može biti potrebno, no ne smije se dopustiti da se njime ugrožavaju temeljna prava. Stoga dio rješenja uključuje provedbu postojećih pravila, osobito GDPR-a, strogo i zajedno s drugim normama za izbore i medijski pluralizam.“ (Buttarelli 2018)

Manipulacijom se upravlja ljudskim ponašanjem u određene svrhe lažnim vijestima, a koje potiče publiku na određena mišljenja i stvaranje javnog mijenja. Lažne vijesti su sve zastupljenije, kao i politika uključena u medije, čime se gubi povjerenje u medije. Potrošačko društvo zatrpano je raznim informacijama, a sve s ciljem propagande, zabave i brze zarade. Razvojem Interneta, na tržištu su dostupne sve te informacije raznolikog sadržaja te su se kriteriji publike znatno promijenili. Utjecaj medija na mišljenje publike, u krajnosti daje rezultat površnosti. Vrlo je važno znati filtrirati informacije i razdvojiti laž od istine.

„Novinari više nisu ni jedini ni privilegirani proizvođači javnih informacija jer suvremeno novinarstvo bitno određuje građansko, aktivističko novinarstvo i uspon PR industrije koja spretnim vladanjem tehnoloških mogućnosti u cilju propagandnoga utjecaja na javno mnijenje koristi razne manipulativne tehnike kako bi ostvarila određene interese. Izmišljanjem lažnih vijesti, širenjem govora mržnje, stvaranjem pozitivna ili negativna dojma, pojedinci ili interesne skupine ostvaruju svoje ekonomske, ideološke ili političke ciljeve radi propagande ili zarade.“ (Kovačić, Baran, 2018: 271-294)

Mediji oblikuju stvarnost, informiraju javnosti kroz vijesti preko televizijskih prijemnika ili putem Interneta i društvenih mreža. Ovisno o vrsti i njegovoj svrsi oblikuju vijesti u određene svrhe, a koje su često manipulativnog karaktera. Stvaraju percepciju onakvu kakvu je urednik odlučio prikazati, a shodno interesu politike, ljudi i određenih grupa ljudi. Prema Osmančeviću, ono „što nedostaje jest odgovornost za javno izrečeno. Zbog toga medijsku djelatnost možemo promatrati kroz prizmu svojevrsnog paradoksa: dobrog medijskog zakonodavstva i loše medijske prakse“ (Osmančević 2009: 195).

Prema Finci, medij nikada nije po sebi, nego iz određenog ideološkog sklopa i u službi određene politike, a kao „društveni fenomen“ indikacija o društvu u kojem je nastao (Finci 2017: 13). Koliko mediji manipuliraju podacima i prikazuju stvarnost na „svoj“ način te koliko mi kao društvo to dozvoljavamo, etičko je i moralno pitanje. Etičko pitanje je pitanje istine i poštenja, a

koji bi trebao biti osnovni kriterij društva. Ako idemo za takvim kriterijem, logično se čini kako je etično govoriti istinu, no istina može biti za svakoga drugačija, ovisno o shvaćanju i vrsti prenošenja informacija. Etika nam govori kako se moramo ponašati, upućuje nas na vrijednosti ispravnog od neispravnog, pravednog od nepravednog. Ponašanje pojedinaca ovisi o njegovoj svijesti, odgoju i društvu, kulturi, vjeri i obrazovanju. Pa tako ne možemo uvijek točno odrediti što je ispravno za nekoga, za drugoga to isto nije. U virtualnom svijetu je teško odrediti točnost informacija, ponašanje pojedinaca i njihovo predstavljanje javnosti.

2.5. Utjecaj Interneta na stvaranje ljubavnih veza

Počinjemo razmišljati što je čovjek, kako je biti čovjek, što značimo jedni drugima, a gdje smo se putem izgubili u svijetu moderne tehnologije. Tehnologija je postala dio naše intime ili svoju intimu izlažemo svima na Internetu. Otvarajući stranice Interneta i društvenih mreža, ulazimo u svoj poseban svijet u kojem možemo biti što želimo, možemo se pretvarati i postati netko tko u stvarnosti nismo. „Tehnologija je primamljiva kada ono što ona nudi podilazi našim ljudskim slabostima. A mi smo, čini se, itekako slabi. Usamljeni smo, a plaši nas prisnost. Zato nam digitalne veze i druželjubivi roboti mogu pružiti društvo bez obveze koje nameće prijateljstvo. Umreženi život omogućava nam da se skrijemo jedni od drugih, iako smo zapravo privezani jedni za druge. Radije bismo slali poruke nego razgovarali.“ (Turkle 2012: 19)

Tako virtualni odnosi zamjenjuje stvarne odnose, mijenjajući stavove ljudi i njihovu percepciju.

Zašto ljudi pristupaju vezi preko Interneta prije nego izravnom kontaktu? Pod pretpostavkom da živimo u ubrzanom svijetu, što je stvorila Internet tehnologija, lakše nam je komunicirati na ovaj način, uključiti se kada to zaželimo i isključiti se kada nam je dosta, ne pokazujući pritom svoje raspoloženje onakvo kakvo jest, ne moramo se urediti da bi se nekome svidjeli, stvar je izbora kojom s lakoćom podliježemo. U tom prostoru ljudi su stranci koji više ne komuniciraju licem u lice. „Cyber prostor, tzv. cyber zajednica (cyberia) zapravo je prostor stranaca posredovan strojevima.“ (Milardović 2010: 21)

Djelomično se tradicionalan način upoznavanja u kafiću, kinu, kazalištu, na poslu i drugim mjestima zamjenjuje upoznavanjem putem društvenih mreža dopisivanjem i aplikacijama za upoznavanje. S vremenom i razvojem novih tehnologija, mladi primjenjuju nov način upoznavanja preko interneta, iako još uvijek nije nerijetko da se dogovara spoj preko drugih osoba, poznanika, prijatelja ili rodbine. Romantične veze se polako gube u virtualnom svijetu.

Pojavom Interneta, svijet se promijenio i sustavno se mijenja, računala zamjenjuju ljude, strojevi i umjetna inteligencija mijenja svijet. No, jesmo li se negdje na našem putu tehnologije izgubili?

„Neovisno o tome jesu li na mreži ili ne, danas ljudi nerijetko ne znaju jesu li bliži jedni drugima ili su još više razdvojeni.“ (Turkle 2012: 32)

Današnje generacije ne odvajaju se od svojim mobilnih ljubimaca, koji su im postali sastavni dio života, neprestano očekujući povezanost sa prijateljima putem mobilnih aplikacija, odnosno društvenih mreža. Prijateljstva se sklapaju na društvenim mrežama, ne razmišljajući jesu li iskrena i prava. Sve je površno, bitno im je da imaju što više virtualnih prijatelja i još više lajkova, što im daje neku nerazumljivu sigurnost i osjećaj pripadnosti. Tako je čovjek 21. stoljeća doslovce postao tehnološkim ovisnikom priključenim za stroj (računalo) s permanentnim priključkom online od nula do dvadeset i četiri sata dnevno. „Računalo i mreža daju mu osjećaj protegnutosti po globusu, osjećaj prostorne blizine, ali ne i osjećaj otuđenosti.“ (Milardović 2010: 23)

Tehnologija nerijetko utječe na emotivni život i samopouzdanje kod mladih. Bez osjećaja odgovornosti, društvene mreže daju mogućnost da se komunicira na načine koji ponekad nisu prihvatljivi. Mreža prožima sve naše živote. „Jesmo li pauci koji pletu mrežu da bi nam bilo lakše živjeti, ili se ulaskom u Mrežu koprcamo u novom obliku međuljudske komunikacije zahvaljujući novim infotehnologijama?“ (Milardović 2010: 24)

3. VIRTULANI ODNOSI

U hrvatskoj enciklopediji pojam virtualan (srednjovj. „lat. *virtualis*: moguć, ostvariv, prema lat. *virtus*: sposobnost, krjepost, vrlina“) je pojam koji „ne postoji u stvarnosti, nestvaran, izmišljen, prividan“ virtualni svijet, a onaj koji je nastao, „koji djeluje uz pomoć računala“; računalan, internetski je pojam za virtualnu knjižnicu.

Virtualni svijet je svijet stimuliranih događanja, vezan uz Internet i informacijski mrežni prostor, a podaci se konstruiraju tako da omogućuju potpunu slobodu stvaranja virtualne okoline. Unutar virtualnog svijeta informacije se mogu vidjeti, čuti, dotaknuti. Sama tehnologija je nevidljiva i prilagođena ljudskim aktivnostima, pa je ljudsko sudjelovanje normalno i poželjno. Virtualni svijet iako je informativan, koristan i zabavan, može isto tako biti i zastrašujući.

3.1. Virtualni odnosi i emocije

Razvitak tehnologije i informatizacije donio je velike prednosti kod spajanja ljudi, no i mnoge poteškoće upravo radi odnosa na daljinu. Društvena komunikacija i međusobna interakcija bila je vezana uz prostor, sada virtualni prostor nema granica. Pristupom na Internet stranicu, na društvene mreže ili aplikacije za upoznavanje nudi se mogućnost traženja osobe po vlastitim afinitetima, prema odabranim hobijima, zanimanju, školovanju i slično. Time se olakšava pretraga i ubrzava pronalazak partnera, no postoje i opasnosti od lažnog predstavljanja, a nije ni nemoguće naići na korisnika aplikacije koji neće imati dobre namjere, čime se ugrožava vlastiti život.

Komunikacija koja se odvija putem društvenih mreža ili aplikacija za upoznavanje je besplatna i bezbrižna, bez opterećenja ali i bez cilja, čime aplikacije i društvene mreže uspješno zamjenjuju fizičke prostore. Novi oblici komunikacije omogućuju održavanje kontakata sa udaljenim prijateljima ili rodbinom. Prirodna potreba za stvarnim vezama polako pada u zaborav, a novi odnosi se grade na temeljima mašte i vlastite vizualizacije. Prema Castellsu, „dominantna tendencija u evoluciji društvenih odnosa u današnjim društvima jest uspon individualizma, u svim svojim manifestacijama. Korisnici s vremenom počinju pripisivati vezu putem Interneta stvarnom vezom, iako se neki nikada ni ne sretnu u živo. Neke virtualne veze završavaju brakom.“ (Castells 2003: 143)

„Internet vodi do društvene izolacije, do sloma društvene komunikacije i obiteljskog života budući da pojedinci primjenjuju nasumičnu društvenost napuštajući face-to-face (licem u lice) interakciju u stvarnom prostoru. Štoviše, velik dio pozornosti usmjeren je na društveni kontakt zasnovan na lažnim identitetima i igranju uloga.“ (Castells 2003: 131)

Takva vrsta ljubavi donosi i različite emocije. Ukoliko netko ima cilj naći srodnu dušu, koja se preko veze čini takvom, u stvarnosti je potpuno drugačija. Ukoliko veze preko mreže potraje, vezanost za osobu nije nerijetka, no dođe li do prekida, pojavljuje se patnja i bol. Tada dolazi do razočarenja, depresije i anksioznosti. Neki ne žele preuzeti obavezu ni odgovornost, nego prakticiraju virtualni seks i potpuno odbijaju odnos u stvarnosti. Nekima pak paše misteriozni veo tajne koji se skriva iza mreže.

Internet stranice opisuju i daju savjete kako i pravilno komunicirati na webu:

„Virtualni odnosi sugeriraju zanimljiv razgovor. Bez toga nigdje. Dakle, da biste uspostavili kontakt, morate slijediti ova pravila:

1. Nemojte reagirati na trivijalne poruke s osmijehom ili "Bok". Odgovorite na detaljne poruke.
2. Pronalaženje zlatne sredine pomoći će vam da ispravno odgovorite na pitanja. Na primjer, nemojte odgovarati na kratko ili vrlo dugo. Možete odgovoriti na pitanje, a ne početi „s petog kilometra“ i ispričati detalje svoje biografije. Inače će vam druga osoba biti dosadna.
3. Opsesija odgurne ženu. Dakle, muškarci, ako žena nije reagirala na prve dvije poruke od vas, to znači da ona ne želi komunicirati s vama.
4. Ako vam se izvor zaista sviđa, ne biste trebali pisati o svojim osjećajima u prvoj poruci. To će uplašiti. Na intimnim temama komunicirati s nepoznatim sugovornikom nije vrijedno, ako nije pokrenuo raspravu o ovoj temi.
5. Žene vole uši. Pravilno podneseni komplimenti nisu nikoga povrijedili. U tom slučaju, kompliment mora biti nenametljivo, pažljivo, bez laskanja.¹

Iako takva vrsta susreta na mreži se odvija iz udobnosti vlastitog doma, izbjegavajući bilo kakve sukobe, dijeleći vlastite probleme bez posljedica, a opet upoznati različite i zanimljive ljude. Emocije se isprepliću iz ugone u neugodu i tako mijenjajući partnere, izmjenjuju se i emocije.

¹Savjeti Za Žene Za Poboljšanje Povjerenja © 2020. Psihologija, Virtualni odnosi : vrste, prednosti i mane, stručni savjeti Raspoloživo na: <https://hrv.healthyliving-healthnetwork.com/4137865-virtual-relationships-types-pros-and-cons-expert-advice> (pristupano 4.12.2020.)

3.2. Prednosti i nedostaci virtualnih odnosa

Kada se govori o prednostima virtualnih odnosa na Internetu svakako je vrijedno spomenuti jednostavnost korištenja, dostupnost i brzina pristupa informacijama i profilima. U odnosu na tradicionalni način komunikacije „oči u oči“ i postepenog razvoja odnosa, Internet omogućava brzu komunikaciju i spajanja ljudi putem aplikacija za upoznavanje. Aplikacije omogućuju pronalazak partnera s istim interesima i ciljevima sa samo par klika, za razliku od komunikacije „uživo“ gdje su se odnosi i interesi razvijali s vremenom.

Ubrzanim razvojem tehnoloških i informacijskih procesa, komunikacija modernog društva se odvija putem Interneta, društvenih mreža, SMS poruka, mobitela, e-maila. Iako je takav način komunikacije brži i jednostavniji, socijalni kontakt izostaje, a ljudi su otuđeni i depresivniji. Tolić navodi kako „ljudi sve više postaju robovi masovnih komunikacija, robovi kredita, laesinga, ovisnici o pružiteljima internetskih usluga, a socijalna potištenost i izoliranost stalno su sveprisutne. Tehnološki napredak (računalo, Internet, elektronička pošta, globalizirano obavješćivanje) omogućuje brzi i učinkovit pristup informacijama, ali i raznih manipulacija.“ (Tolić 2013: 388)

Mobitel je postao glavno sredstvo komunikacije koji je u svakodnevnoj upotrebi. Mobiteli postaju nužnost i neophodna su pomagala svakom korisniku, jer osim komunikacije, pružaju više od informacija i zabave u „malom“. Prema Finciju „ljudima ove sprave pomažu da se malo rasonode, da „ubiju vrijeme“, nađu oslonac za svoju nesigurnost u virtualnom svijetu, u kojem bi virtualno trebalo biti replika i nadomjestak stvarnoga svijeta; pomažu im da izgrade i sačuvaju svoju „društvenu mrežu“, a onima manje vještim u komunikaciji da umanje svoju osamu i prikriju svoje poteškoće u kontaktu s drugim ljudima i samu komunikaciju olakšaju.“ (Finci 2017: 32)

Putem pametnih telefona lakše se koristiti aplikacijama za upoznavanje. U istraživanju Sumter i Vandenbosch za upoznavanje putem mobilnih uređaja, navodi kako će „aplikacije za sastanke vjerojatno povećati vidljivost upoznavanja među korisnicima, jer korisnici mogu primati „push obavijesti“ s informacijama o novim podudaranjima i / ili razgovorima tijekom dana. Funkcija geolokacije aplikacija za sastanke također omogućava korisnicima da traže nekoga u neposrednoj blizini, što može olakšati stvarne izvanmrežne sastanke sa šibicama i seksualne susrete s tim utakmicama, kao što je pronađen u studiji Van De Wiele i Tong, 2014.“ (Sumter i Vandenbosch 2019: 656)

Prednosti koje virtualni odnos donosi su bezbrojne. Kao što je već navedeno, dostupnost i brzina olakšava upoznavanje bez puno truda, korisnici se mogu povezati u nekoliko sekundi. Komunikacija se odvija putem mobilnih telefona ili računala i vremenski je neograničena. „Dobar primjer ovih komunikacija i promjena ponašanja mogu se naći u aplikacijama za mobilno upoznavanje. Način na koji ljudi traže partnere drastično se promijenio kao rezultat upotrebe mobilne tehnologije.“ (Patsakis, Athanasios i Solanas 2015: 151-162)

Pritom nema financijskih troškova, troškova koji bi nastali odlaskom u neki grad, odlaskom na kavu, trošenje novaca za odjeću, make up i slično. Za sramežljive ljude koji teško stupaju u kontakte s drugim osobama, virtualno upoznavanje nema prepreka. „Sram nesumnjivo uključuje poticaj za „skrivanjem“ i „pokrivanjem“. No želja za skrivanjem i pokrivanjem predmnijeva neuspjeh zaštite, kod srama želimo zaklon upravo zato što smo već izloženi drugima“ (Ahmed 2020: 150) Radi skrivenog identiteta kod virtualne komunikacije, takve osobe mogu opušteno komunicirati.

Stranice za virtualno upoznavanje imaju postavke privatnosti i zaštite identiteta. Svaka aplikacija za spojeve koristi HTTPS u komunikaciji, prema Patsakis (2015.) međutim mnogi bi detalji mogli procuriti putem URL-a API-ja. Na primjer, prislušivač može lako pronaći mnoge informacije o korisnikovom telefonu, naime model, verziju operativnog sustava, IMEI, IMSI, telefonski broj, korisnički ID i verziju aplikacije.

Prilikom stupanja u virtualni odnos putem aplikacija za upoznavanje, problem nastaje kod lažnog predstavljanje emocionalno nestabilnih osoba. Rizik kojeg prihvaćamo kod logiranja na stranice je upravo taj da ne možemo odmah procijeniti osobe koje se, skrivajući u virtualnom svijetu, prikazuju boljima osobama nego što jesu. „Podaci na Internetu nisu uvijek provjereni. Osoba može biti tko god želi. U stvarnom životu netko možda nije toliko zabavan i samopouzdan kao što se pojavljuje na njihovom profilu na društvenim mrežama. To ponekad dovodi do problema s identitetom.“ (Janvi 2016)

„Informacije koje su razmjenjivala dva korisnika mogle bi biti privatne i vrlo osjetljive. Stoga bi curenje informacija moglo imati ogroman utjecaj na ugled pojedinaca i trebalo bi ga izbjeđavati. Moglo bi se pomisliti da su ova pitanja privatnosti i sigurnosti dobro poznata i definirana. Stoga bi se moglo očekivati da programeri uspostave prave mjere kako bi osigurali svoje aplikacije i spriječili bilo kakvo curenje informacija, pogotovo jer te programe koriste milijuni ljudi.“ (Patsakis 2015: 152)

Nedostaci su također kod zaštite identiteta, gdje prevaranti imaju slobodu lažirati podatke te dati pogrešne informacije s ciljem prevare ili čak uhode. Dakako da je važno oprezno dijeliti informacije s ljudima na Internetu, no ponekad ih je teško prepoznati te cyber zločini nisu nerijetki. Patsakis (2015) proveo istraživanje s ciljem borbe protiv ovakvih vrsta napada a sve s ciljem da se potakne na sigurnost i zaštitu na webu. U svojem istraživanju ističe najkritičnije točke na web aplikacijama. „Ovo istraživanje pruža vrlo dobar uvid na to što programeri trebaju biti svjesni prilikom razvijanja aplikacija i ilustrira kako bi napadači pokušali prodrijeti u web uslugu.“ (Patsakis 2015: 152)

Nedostaci ovakvog načina upoznavanju putem aplikacija su bez fizičke prisutnosti, što je izrazito važno za uspostavljanje trajnije veze. Upravo zbog nedostatka dodira, ljudi s vremenom gube interes jedni za druge, ukoliko ne dođe do kontakta „uživo“.

Virtualni odnosi mogu izazvati ovisnost. Ljudi se skrivaju od vlastitih problema, od usamljenosti u stvarnom životu, zbog nedostatka samopouzdanja, kompleksa ili neuspjeha.

„Ljudi se toliko naviknu na to da im postaje teško upoznati se i komunicirati s ljudima u stvarnom životu te im je neugodno zbog fizičkog kontakta i gubitka samopouzdanja. Ponekad im postaje nemoguće podnijeti stvarni životni odnos.“ (Janvi 2016)

3.3. **Etička pitanja virtualnih odnosa**

Etika je filozofija morala (Talanga 1999: 12), a „cilj etike je u spoznavanju moralnog djelovanja i oblikovanja moralne svijesti“. Moral je skup načela, vrijednosti i institucija u nekom društvu koje daje smjernice što je ispravno činiti, kako živjeti te kako se ponašati.

Etika virtualnih odnosa otkriva mnoge loših strana, jer korisnici Interneta nisu zaštićeni u mjeri koja se nalaže Zakon o zaštiti osobnih podataka. „Zakonom o zaštiti osobnih podataka uređuje se zaštita osobnih podataka o fizičkim osobama te nadzor nad prikupljanjem, obradom i korištenjem osobnih podataka u Republici Hrvatskoj. Svrha zaštite osobnih podatak je zaštita privatnog života i ostalih ljudskih prava i temeljnih sloboda u prikupljanju, obradi i korištenju osobnih podataka.“² S obzirom da je Internet kao globalna mreža javan, korisnici su svjesni sustava nadzora i praćenja, no svejedno daju podatke kod pristupa primjerice, aplikaciji za spojeve, gdje se traže osobni podaci poput imena i prezimena te podaci o lokaciji i slika profila,

² Zakon.hr, Pročišćeni tekstovi zakona; Zakon o zaštiti osobnih podataka; Raspoloživo na: <https://www.zakon.hr/z/220/Zakon-o-za%C5%A1titi-osobnih-podataka> (pristup 7.12.2020.)

jer jedino na takav način aplikacija pruža korisniku mogućnost „spajanja“ sa osobom po vlastitom afinitetu.

Time su korisnici jednim djelom izloženi zlonamjernim korisnicima koji vrijeđaju ili lažiraju osobne podatke dajući krive informacije i smjernice drugim zainteresiranim korisnicima. To se, dakako sukobljava sa moralnim vrijednostima po kojima bi svi trebali živjeti. Stoga je potrebno komunicirati na etičan i moralan način koji će međuljudskim odnosima dati smisao i smjer.

Ovisno o sustavu vrijednosti pojedinaca, razlikuje se i način komuniciranja, pa svatko ima pravo misliti što jest etično, a što nije, bili u pravu ili ne, ovisi naravno o svakome pojedincu osobno. No, svakako bi se trebalo voditi deontološkim načelom zlatnog pravila „Ne činite drugima ono što ne bi željeli da drugi čine vama“.

Neke etičke teorije se bave ljudskom dobrobiti, ono što je dobro, a što loše, što se čini dobrim, a što lošim te posljedice djelovanja. U utilitarizmu jedini ispravan pravac je sreća, prema Berčiću to je „nastojanje da ljudima bude bolje, da bolje žive i da budu sretni.“ (Berčić 2012: 236).

"Deontologija pretpostavlja postojanje objektivnog moralnog zakona koji služi kao standard po kojem se ocjenjuje ispravnost ponašanja. Pravac koji ukazuje na dužnosti ili obveze koje imamo i etičke norme i pravila postupanja koje svi trebamo slijediti. Idejni tvorac deontologije, Immanuel Kant, izrazio je to stajalište svojim kategoričkim imperativom, odnosno pravilom da se treba djelovati samo prema onom načelu za koje se može očekivati ili za koje se može željeti da postane opći zakon, a do kojeg se dolazi putem razuma.³

S razvojem tehnologije i virtualne komunikacije, razvile su se i nove mogućnosti korištenja tehnologija, prikupljaju se podaci, ubrzava se proces obrade podataka, stvaraju se profili, analizira ponašanje i korištenje Interneta te predviđa buduća događanja. Ovdje je glavno pitanje što je zakonito i etičko. Tehnologija bi trebala „služiti“ čovjeku, na način da olakša poslove, upoznavanja ljudi i sl., no potrebno je isto tako imati u vidu da se štiti prava ljudi i da korisnici Interneta mogu zadržati privatnost. Za sada ne postoji pravna regulativa ili je postojeća neadekvatna, stoga je potrebno postaviti moralne granice ponašanja na Internetu. Potrebno je postaviti etička pitanja u pravu formulaciju koja bi bila primjenjiva u informacijskom društvu.

³Bošković Batarello M. i Bodlaj D, Parser Compliance Raspoloživo na: <https://parser.hr/etika-i-nove-tehnologije/> (pristup 12.12.2020.)

Prema Europskom nadzorniku za zaštitu podataka (EDPS), „etički okvir treba poduprijeti temelje ovog digitalnog ekosustava. Europski nadzornik za zaštitu podataka smatra da bi veće poštivanje i očuvanje ljudskog dostojanstva mogli biti protuteža sveprisutnom nadzoru i asimetriji moći s kojima se sada suočava pojedinac. To bi trebalo biti u samoj srži nove digitalne etike. Europska je unija sada, Poveljom o temeljnim ljudskim pravima, nakon Opće deklaracije o ljudskim pravima i Europske konvencije o ljudskim pravima, kao polazište uzela nepovredivost ljudskog dostojanstva. Dostojanstvo ljudske osobe nije samo temeljno pravo, već je i temelj za kasnije slobode i prava, uključujući prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka. Rastuća ovisnost o globalnom sustavu prikupljanja i analize stalnog protoka podataka mogla bi od društva i gospodarstva učiniti žrtve neviđenih sigurnosnih propusta i zlonamjernih napada.“ (Buttarelli 2015: 12)

4. APLIKACIJE ZA UPOZNAVANJE

4.1. Preobrazba ljubavnih odnosa

Pojam ljubavi kroz stoljeća se mijenjao. U takozvanom "starom svijetu" koji je bio zasnovan na vjeri, zajednici, stabilnosti i redu, slabost žena je veličala mušku moć. Slabost žena bila je sastavni dio kulturološkog sustava koji ju je priznavao i glorificirao zato što je preobražavala mušku moć i žensku ranjivost u ljupke kvalitete poput „zaštitničkog stava“ kod jedne i „blagosti“ i nježnosti kod druge skupine. „Društvena podređenost žena tako se mogla razmijeniti za apsolutnu odanost muškarca u ljubavi, koja je zauzvrat služila kao poprište manifestacije i prakticiranja muškosti, odvažnosti i časti.“ (Illouz 2012: 19) „Novi svijet“ donosi neočekivane promjene u društvu, teža je na seksualnosti, češći su raspad veza unutar zajednice braka, tražena je ravnopravnost spolova, ali i neodređenost identiteta. Prijelazom iz 19. u 20. stoljeće sociolozi se bave pitanjima društvenog poretka. Prema Illouzu, Max Weber, Dostojevski i Tolstoj navode „ako se ne bojimo Boga, što će nas učiniti moralnim? Ako se više ne prepuštamo i nismo vođeni svetim, kolektivnim i obvezujućim značenjima, što će naš život učiniti smislenim?“ (Illouz, 2012: 18)

U modernom svijetu, pojedinci igraju novu ulogu ljubavi koja je u sferi društvene mobilnosti. Nov način pronalaska partnera, zamijenio bi tradicionalni način traženja partnera i shvaćanja ljubavi uopće. Destrukcija tradicionalnog načina života uslijedila bi stanjem emancipacije, racionalizma, sekularizacije, individualizma, ravnopravnosti spolova i moralnog pluralizma, a time i nov način pronalaska partnera za privremenu ili trajniju vezu.

4.2. Aplikacije za upoznavanje

Aplikacije za upoznavanje se koriste u svrhe upoznavanja ljudi koji traže društvo ili partnera za povremeno druženje ili trajniji odnos. Cilj aplikacija je pronaći rješenje za ljude koji uslijed ubrzanog načina života, individualnosti i otuđenosti, te uslijed pandemije uzrokovane virusom Covid-19 ne mogu pronaći osobu za druženje.

Aplikacije postaju sve popularnije radi jednostavnosti i brzine upoznavanja, nudeći korisnicima mogućnost odabira partnera prema zadanim i već određenim parametrima. Na temelju podataka kod profila svakog korisnika, može se odrediti i što se očekuje od

potencijalnog partnera. Tako se korisnicima predlažu osobe koje bi mogle odgovarati na temelju postavljenih kriterija, interesa i hobija.

Aplikacije koje zbližavaju ljude je sve više, a različite su po svom sadržaju. Korisnici mogu birati aplikacije po sadržaju, a prema svojim potrebama. „Aplikacije u pravilu funkcioniraju tako da, na temelju podataka koje znaju o njemu, korisniku predlažu osobe koje bi mu mogle odgovarati po dobi, interesima i raznim drugim parametrima. Čak je 57 milijuna korisnika Tindera u cijelom svijetu, koristi se u 190 zemalja i dostupan je na 40 jezika. Prema istraživanju provedenom putem MarketWatcha, online dejtanje postalo je najpopularniji oblik druženja za homoseksualce, a drugi je najpopularniji način upoznavanja partnera za heteroseksualne osobe (nakon susreta preko prijatelja). Brojke pokazuju da je industrija online datinga postala toliko popularna da neke aplikacije budno prate i burzovni stručnjaci.“⁴

Najčešće aplikacije za spojeve i web stranice koje su postigle svoj *boom* u posljednjih desetak godina su Tinder, Grindr, Badoo, TrulyMadly, Zoosk, OKCupid, Bumble i ostali.

⁴Gotovac A.U.,(2020.), *Upoznavanje novog doba, Ove su aplikacije za dejtanje osvojile hrvate*, (Jutarnji list)
Raspoloživo na: <https://www.jutarnji.hr/naslovnica/ove-su-aplikacije-za-dejtanje-osvojile-hrvate-culi-ste-samo-za-tinder-krajnje-je-vrijeme-da-upoznate-bumble-okcupid-ili-neku-od-bizarnijih-stranica-9918022> (pristup 3.12.2020.)

Tinder

Slika: Logo Tinder aplikacije za upoznavanje

Izvor: Batagoda M. (2018), *Zašto je Tinder toliko popularan?* Raspoloživo na: <https://uxplanet.org/why-tinder-is-such-a-hit-47075b7c7638> (pristup 19.12.2020.)

Američka aplikacija Tinder je najpopularnija Internet aplikacija i društvena mobilna aplikacija za upoznavanje na svijetu. Osnovani su je 2012. godine Sean Rad, Jonathan Badeen, Joe Munoz, Justin Mateen, Chris Gylczynski i Whitney Wolf. Whitney Wolf napušta tim s kojim je osnovala aplikaciju radi neslaganja te će kasnije osnovati vlastitu aplikaciju za upoznavanje pod nazivom „Bumble“. (Wikipedia, Tinder, app) Prema podacima Tportal.hr iz 2017. godine, Tinder zarađuje više od svih drugih aplikacija na App Storeu, a nadmašio je čak i Candy Crush i Netflix.

Danas Tinder broji više od dvjestotinjak zaposlenih. Aplikacija je zamišljena samo za zabavu, nikako kao „lijek za slomljena srca“. Osobe se među sobom procjenjuju i odabiru putem fotografija koje su dostupne na profilima korisnika. Moguć je pristup putem društvenih mreža te ima aplikaciju za pametne telefone. „Korisnici Tindera mogu pregledavati odabrane slike izvučene s Facebook računa njihovog potencijalnog podudaranja (također se koristi u svrhu provjere), kratki tekstni tekst i povezane Spotify i Instagram račune ako su odabrani. Također mogu vidjeti dob i imaju li zajedničke Facebook veze.“ (Business of Apps, 2020)

Cilj korisnika je pronaći partnera za stalan ili povremeni odnos.

„Tinder korisnicima nudi "matchanje" temeljem geolokacije i nekoliko postavki koje korisnici odrede na svojim profilima, poput godina i spola.“ (Jutarnji list, 2020)

Grindr

Slika: Logo Grindr aplikacije za upoznavanje

Izvor: Seals T.(2019), Threat post, Raspoloživo na: <https://threatpost.com/grindr-national-security-risk/143206/> (pristup 19.12.2020.)

Najveća i najpopularnija mobilna Internet aplikacija na svijetu namijenjena isključivo LGBT populaciji. Osnovao ju je američko-izraelski biznismen Joel Simkhai u Los Angelesu u Kaliforniji 2009. godine, koja danas broji 69 zaposlenika. (Wikipedia, 2020) Ime potječe od engleske riječi „guy“ i „finder“, koji se referira kao proces mljevenja kave, u prijevodu „različita zrna se spajaju u jedno“ (grinding).

„Usmjerena prema gay, bi i trans osobama, Grindr je najpopularnija aplikacija za umrežavanje i internetsko druženje. Aplikacija koristi geolokaciju mobilnog uređaja, značajku pametnih telefona i drugih uređaja, što omogućava korisnicima da pronađu druge korisnike koji se nalaze u blizini. Klikom na profil korisnici se mogu međusobno kontaktirati slanjem poruka, označavanjem zvjezdice dodavati se u favorite ili pak blokirati klikom na oznaku upozorenja.“(Jutarnji list, 2020)

Badoo

Slika: Logo Badoo aplikacije za upoznavanje

Izvor: CBR (2020.), Što je Badoo? Raspoloživo na <https://www.cbronline.com/what-is/what-is-badoo-4996045/> (pristup 19.12.2020.)

Internacionalna internetska aplikacija za upoznavanje. Godine 2006. osnovao je ruski poduzetnik Andrei Andrejew. Sa sjedištem u Londonskoj četvrti Soho, danas broji dvjestotinjak zaposlenika. Aplikaciju se također koristi za pronalazak partnera ili prijatelja. Djeluje na principu kao i Tinder - otklizavanje u desno na ekranu izražava zanimanje za osobu, a u lijevo manjak interesa. Kao sigurnosnu opciju nudi mogućnost da ženska osoba od muške zatraži sliku lica kako bi dokazala da je on osoba na slikama sa svog profila.

Badoo je jedna od najvećih aplikacija za upoznavanje na svijetu. Sa 300 milijuna korisnika širom 190 zemalja svijeta te sa 250 zaposlenih, broji 400 tisuća korisnika dnevno i 350 milijuna poslanih poruka, 10 milijuna fotografija na profilima korisnika..(Forbes, 2016)

„Badoo je društvena mreža koja služi za online chat i dejtanje. Badoo ima nekoliko značajki koje omogućuju korisnicima da upoznaju ljude. Kada se prvi put prijave, pojedinci odabiru žele li upoznati nove ljude, razgovarati ili steći nove prijatelje. Korisnici mogu chatati, prenositi fotografije i videozapise, kao i dijeliti svoje interese i vidjeti zajedničke prijatelje. Aplikacija također koristi geolokaciju za spajanje korisnika te je, između ostalog, vrlo popularna i za "one night stand".“ (Jutarnji list, 2020)

OkCupid

Slika: Logo OKCupid aplikacije za upoznavanje

Izvor: CISION PR Newswire (2018), OKCupid postaje prva vodeća aplikacija za upoznavanje u budućnosti
Raspoloživo na <https://www.prnewswire.com/news-releases/okcupid-becomes-first-leading-dating-app-to-launch-pronoun-feature-300709693.html> (pristup 19.12.2020.)

OKCupid je jedna od najstarijih Internet aplikacija u cyber svijetu. Osnovani su je studenti sa Sveučilišta Harvard Chris Coyme, Christian Rudder, Sam Yang i Max Krohn 19. siječnja 2004. godine. Vlasnik aplikacije je američka tvrtka Inter active corp (IAC). (Wikipedia, 2021)

Aplikacija služi upoznavanju i prijateljstvu, a pristupiti aplikaciji se može putem društvenih mreža Facebook, Twitter i Instagram. Registracija i prijava u aplikaciju je besplatna, a korisnicima je omogućen besplatan pristup osnovnim informacijama. Ukoliko korisnik želi saznati tko ga prati, odnosno kome se sviđa, ta se opcija plaća. Godine 2007. u časopisu *Time*, aplikacija je uvrštena među deset najboljih web aplikacija za upoznavanje.

„Ova aplikacija također pronalazi partnere putem geolokacije i nudi svajpanje, no razlikuje se od ostalih po tome što nudi apsolutno sve ljude koji su u korisnikovoj blizini, što znači da pokazuje i osobe koje nisu kompatibilne seksualne orijentacije i ljude svih godina. Ima i opciju pomoću koje korisnici mogu namjestiti filtere i vidjeti sve koji tim filterima odgovaraju. Jedna stvar koja također oduševljava korisnike je ta što nudi upitnik u kojem se može odgovoriti na pitanja poput "Misliš li da je Zemlja ravna ploča?" i "Smatraš li se feministom?", što također olakšava pri ostvarenju prvog dojma bez ulaska u dublje razgovore i rasprave.“ (Jutarnji list, 2020)

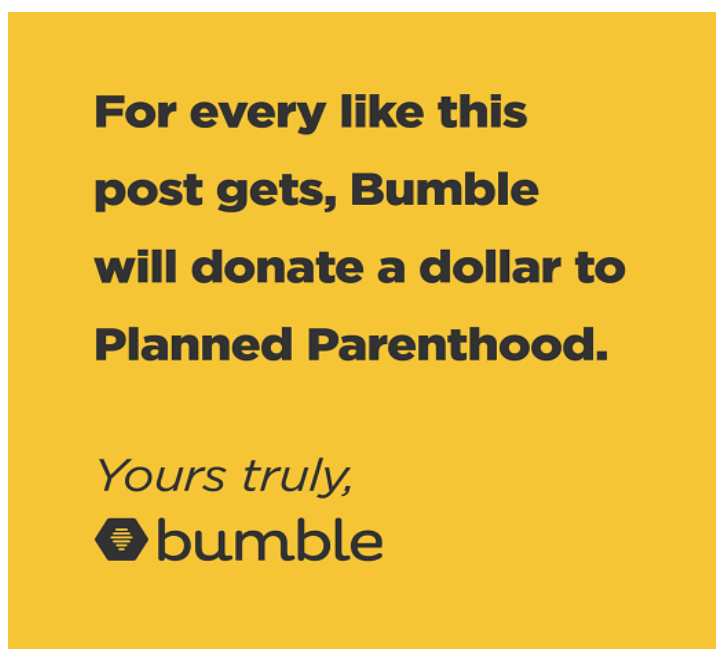
Bumble

Slika: Logo Bumble aplikacije za upoznavanje

Izvor: Minor J. (2020), PC Mag, Raspoloživo na: <https://in.pcmag.com/dating/128565/bumble>, (pristup 19.12.2020.)

Internet aplikacija koju je osnovala Whitney Wolfe Herd, osnivačica Tinder aplikacije 2014. godine u Austinu, državi Teksas. Putem aplikacije samo ženski korisnici mogu ostvariti prvi kontakt s muškim korisnicima i to u roku od 24 sata, a za što Bumble donira 5 dolara za humanitarni projekt namijenjen djeci. Blogom Bumble se također naglašava samo pregled dojki.

Izvor: Libela portal o rodu, spolu i demokraciji (2017), *Bumble: (ne)tipična platforma za upoznavanje* Raspoloživo na: <https://www.libela.org/sa-stavom/8350-bumble-ne-tipicna-platforma-za-upoznavanje/> (pristup 19.12.2020.)

Kako aplikacija ne bi bila isključivo seksualnog sadržaja, osnovano je nekoliko Bumble platformi kao što su Bumble BFF namijenjen pronalasku prijatelja te Bumble BIZZ putem koje se mogu pronaći ljudi sa različitim profesionalnim vještinama koje se drugim korisnicima sviđaju.

„Ono što Bumble čini posebnim jest činjenica da u toj aplikaciji cure imaju svu moć. Aplikacija nudi profile muškaraca koji odgovaraju kriterijima pretrage koje korisnice same podešavaju. Nakon toga cure moraju prve inicirati kontakt, i to u roku od 24 sata. Ako kontakt nije iniciran, taj profil više neće biti prikazivan. Jedino što muškarci mogu poduzeti jest produžiti vidljivost svog profila određenoj korisnici s kojom ih je aplikacija spojila naredna 24 sata i nadati se da će im dotična poslati poruku.,, (Jutarnji list, 2020)

Osim popularnih aplikacija koje se aktivno koriste za pronalaženje seksa za jednu noć ili ljubavi svog života, postoje i one nešto bizarnije:

Modamily

Slika: Logo Modamily aplikacije za upoznavanje

Izvor: Modamily (2020.) Novi put za obitelj; Raspoloživo na: <https://www.modamily.com/> (pristup 28.12.2020.)

Aplikacija je godine 2012. osnovao Hrvat iz Amerike Ivan Fatovic. Potpuno drugačija aplikacija od ostalih koju Fatovic opisuje kao „most između dating industrije i industrije plodnosti“, a pomaže osobama srednjih godina koji žele imati djecu, pronaći osobu s kojom će osnovati obitelj ili donora.

„Modamily nije klasična aplikacija za upoznavanje. Osim seksualnih preferencija, korisnici su dužni odgovoriti na pitanja o stavovima prema odgoju djeteta, religiji, obrazovanju, podjelama dužnosti unutar kućanstva i brojnim drugim koji spadaju u svakodnevni život. Prijava je besplatna, a za spajanje se dvoje partnera treba međusobno lajkati. Ako se to ne dogodi,

postoji rok za javljanje od 24 sata. Ako partner ne odvrati, korisnik ne može vidjeti potencijalne partnere koji su ga lajkali, osim ako ne uplati pretplatu od 30 dolara mjesečno.“⁵ Fatovic smatra „da i u Hrvatskoj i u Americi mladi danas duže no ikada čekaju da se skrase i imaju djecu. To je globalni kulturološki preokret. Ljudi danas imaju previše izbora, previše opcija zbog kojih nemaju razlog da se skrase. Uvijek misle da je nešto još bolje od onoga što imaju tik iza ugla.“

Putem aplikacije korisnici se educiraju o smrzavanju jajašca, testiranju gena, pomaže im se da nađu surogat majku, donora sperme ili pak jajašca.

„Modamily je popularna, a bizarna aplikacija namijenjena osobama koje su same, a žele dijete ili pak traže nekog s kim će osnovati obitelj. Putem aplikacije korisnici mogu naći donora ili surogat majku koja će nositi njihovo dijete. Isto tako, postoji opcija co-parenting, koja nudi korisnicima da upoznaju prijatelja s kojim će dijeliti dijete. Aplikacija je jako popularna i među gay parovima koji ne mogu s partnerom osnovati obitelj te im je potreban donor.“(Jutarnji list, 2020)

Iskrica

Slika: logo aplikacije za upoznavanje Iskrica

Izvor: Iskrica (2020.) Raspoloživo na: <https://www.iskrica.com/index.php> (pristup 28.12.2020.)

Iskrica je hrvatska aplikacija za upoznavanje koja broji više od 500 tisuća aktivnih članova. Pruža mogućnost pretrage po spolu, godinama, fotografiji te daje opciju neograničenog razgovora s drugim članovima preko iskricice telefona i videofona. Potrebna je registracija. Aplikacija pruža mogućnost korištenja putem smartphona.

⁵Magazin.hr (2020.), Američki Hrvat na žestokom udaru zbog svoje bizarne „dating“ aplikacije: ‘Rušiš instituciju obitelji!’, Net.hr

Raspoloživo na: <https://net.hr/magazin/americki-hrvat-na-zestokom-udaru-zbog-svoje-aplikacije-za-upoznavanje-ljudi-rusis-instituciju-obitelji/> (pristup 28.12.2020.)

IWI APP

S obzirom da u Hrvatskoj nema mnogo aplikacija za upoznavanje, objava od 15. prosinca 2020. na stranici *Večernji list* gdje su studenti osmislili aplikaciju za spojeve nove generacije, otvara mnoga vrata i srca novih korisnika. Studenti smatraju kako hrvati preferiraju odnose i veze *uživo*, no i kako imaju loša iskustva s online upoznavanjem te su time bili potaknuti osmisliti novu aplikaciju za upoznavanje.

„Iako su aplikacije za spojeve popularne diljem svijeta, mladi u Hrvatskoj više vole tražiti ljubav uživo. Pokazalo je to istraživanje prije dvije godine, provedeno na uzorku od 343 studenata na nacionalnoj razini. Prema njemu, mladi Hrvati nemaju interesa za aplikacije za spojeve – samo 8 posto studenata koristilo ih je u trenutku provođenja upitnika. Tim studenata iz Hrvatske iskoristio je takvo razmišljanje mladih te osmislio novu aplikaciju za spojeve koja povezuje online upoznavanja i upoznavanje uživo - Iwi app.“(Večernji.hr 2020)

5. ISTRAŽIVANJE PROVEDENO PUTEM ANKETE

5.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja su bile aplikacije za upoznavanje te koliko korisnika i koje dobne skupine i seksualne orijentacije koristi Internet aplikacije za upoznavanje i pristaje li na „dejtanje“ preko Interneta. Bio je to etički izazov komunikacije koja se odvija preko aplikacija za upoznavanje.

5.2. Metodologija

Istraživanje pod nazivom „Etički izazovi komunikacije preko aplikacija za upoznavanje“ je provedeno putem ankete izrađene preko Googleova servisa u Google Formsu. Anketa je anonimna te se koristi isključivo u svrhu izrade diplomskog rada na Sveučilištu Sjever. Anketa se sastojala od 19 pitanja za koje je bilo potrebno izdvojiti dvije minute vremena. Objavljena je na društvenoj mreži Facebook u grupi Odnosi s javnostima među kolegama studija i javno na profilnoj stranici ispitanika u razdoblju od listopada do prosinca 2020.godine.

5.3. Cilj i problem istraživanja

Aplikacije za upoznavanje su nastale uslijed naglog tehnološkog razvitka te potrebe za lakšim, bržim stupanjem u kontakt s drugim osobama istog ili različitog spola. Koliko hrvati koriste aplikacije za upoznavanje, s obzirom da u Hrvatskoj postoji mali broj aplikacija, među najpoznatijom je Iskrica, za razliku od drugih zemalja Europe i svijeta, pokazalo se putem ankete provedene u svrhu izrade ovog diplomskog rada.

Cilj ankete je bio ispitati koliko korisnika te koje dobne skupine i spola te seksualne orijentacije koriste aplikacije za upoznavanje, koriste li je samo u vidu zabave i neobaveznih seksualnih odnosa ili pak ovakav način upoznavanja može služiti kao temelj dugotrajnijim vezama. Također je bio cilj ispitati koriste li hrvati aplikacije za upoznavanje i u kojoj mjeri te smatraju li da su aplikacije sigurne u vidu da ne ugrožavaju privatnost korisnika.

Kakvo mišljenje imaju korisnici i ne korisnici aplikacija za upoznavanje o ovakvom načinu upoznavanja i komunikacije te je li im draži tradicionalan način upoznavanja „uživo“.

Problem koji je postavljen u istraživačkim pitanjima je bio koliko je sigurno koristiti aplikacije za upoznavanje, ugrožava li privatnost korisnika.

5.4. **Istraživačka pitanja**

Kako bi se lakše ispitali stavovi ispitanika, mišljenja i odnosi naspram aplikacija za upoznavanje, postavljena su istraživačka pitanja, a s ciljem da se putem ankete dođe do odgovora na navedena pitanja.

P1: Jesu li aplikacije za upoznavanje popularnije među mlađom populacijom ljudi?

P2: Jesu li aplikacije korištene s ciljem zabave i neobaveznog seksualnog odnosa, a manje za stabilnije i trajnije veze.

P3: Može li ovakav način upoznavanja putem aplikacije služiti kao temelj dugotrajnih veza?

P4: Koliko je sigurno koristiti aplikaciju za upoznavanje, ugrožava li privatnost korisnika?

P5: Koliko su aplikacije rasprostranjene i korištene među stanovništvom u Hrvatskoj te u kojim dijelovima Hrvatske?

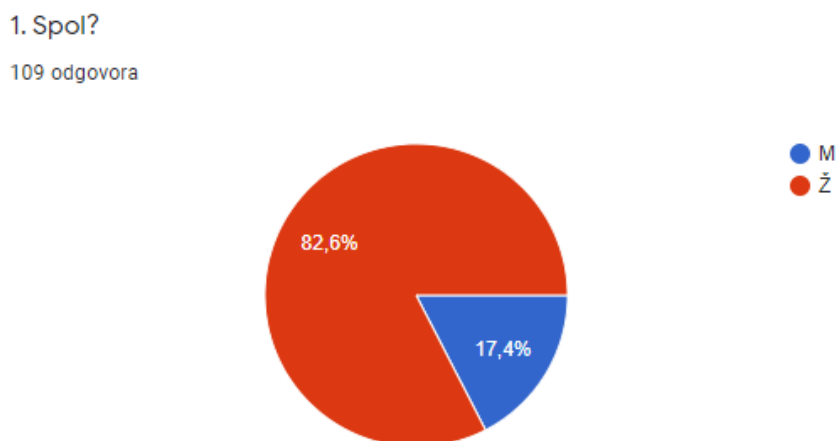
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

6.1. Postupak istraživanja

Prilikom istraživanja, izrađena je anketa u googlovom formatu Google Forms i postavljena na društvenu mrežu Facebook. Pritom je prikupljeno 109 odgovora ispitanika društvene mreže. Anketa je popunjavana od strane kolega Sveučilišta Sjever, studija Odnosi s javnostima, te ostalih facebook „prijatelja“, bez ograničavanja u odnosu na dob ili spol.

U ovom dijelu anketnog upitnika, ispitanici su dali svoje odgovore o dobi, spolu te stupnju obrazovanja, mjestu stanovanja, seksualnoj orijentaciji i statusu veze (samac ili veza), dok su u drugom dijelu anketnog upitnika pitanja bila vezana o aplikacijama za upoznavanje, njihovom korištenju, sigurnosti korištenja i davanju privatnih podataka, očekivanja od aplikacija, te preferira li se online veze ili tradicionalna način upoznavanja. U istraživanju se koriste sljedeći instrumenti za prikupljanje podataka: ljestvica stavova, nominalna i ordinalna ljestvica te intervalna ljestvica. Rezultati su grafički prikazani. Prije provođenja samog istraživanja određena su istraživačka pitanja.

Grafikon 1. Spol

Izvor: izrada autora

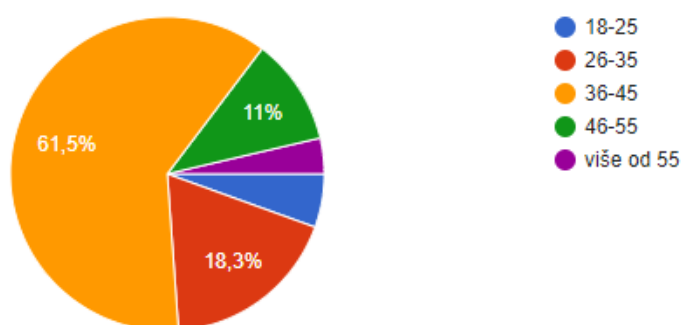
Iz prvog pitanja je vidljivo da su u velikom postotku od 82,6% glasale žene sa 90 odgovora, čime je prikazano u grafikonu. Muškarci su glasali u postotku od ukupno 17,4 %, sa

19 odgovora čime ne možemo prikazati da su žene većim dijelom korisnici aplikacija radi ograničenog uzorka.

Grafikon 2. Dobna skupina

2. Dobna skupina?

109 odgovora

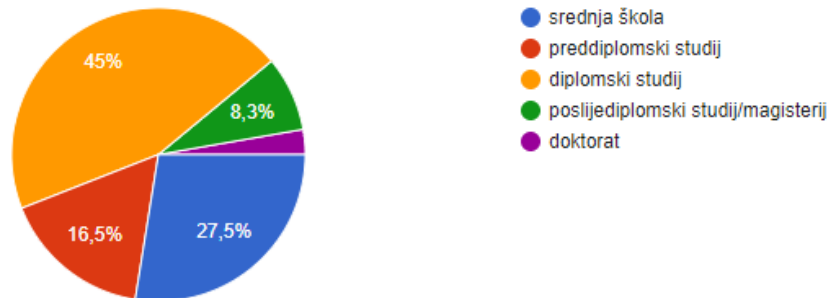
Izvor: izrada autora

Dob ispitanika se kretala od 18 godina pa do preko 55, no anketni upitnik je u većem broju ispunila populacija u dobi od 36 do 45 godina, u postotku od 61,5 % sa 67 odgovora ispitanika, što je dalo odgovor na istraživačko pitanje koriste li aplikacije za upoznavanje mlađa populacija ljudi. Najmanje ispitanika koji su ispunili anketni upitnik je u dobi od 55 godina na dalje. Ostali ispitanici u dobi od 26 do 35 godine čine 18,3% sa 20 odgovora, dok u postotku od 11% sa 12 odgovora čine ispitanici u dobi od 46 do 55 godina.

Grafikon 3. Stupanj obrazovanja

3. Stupanj obrazovanja?

109 odgovora

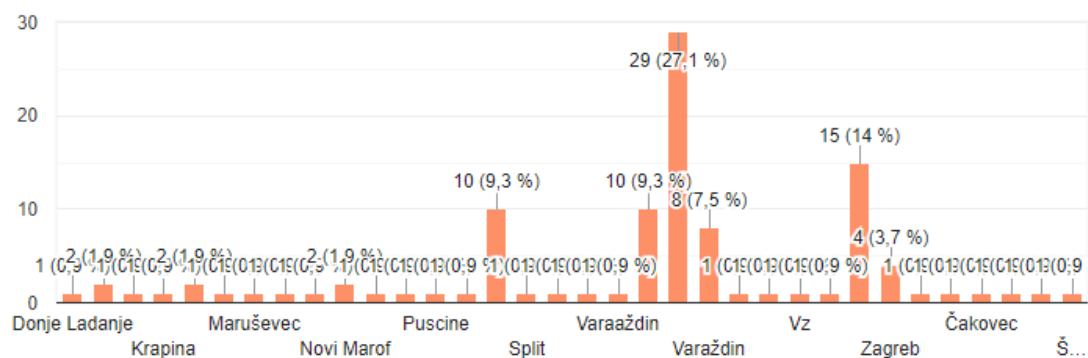
Izvor: izrada autora

U postotku od ukupno 45% sa 49 odgovora ispitanika su završili diplomski studij, dok su u najmanjem broju ispitanici sa doktoratom u postotku od 2,8 % sa samo 3 odgovora. Dobar dio ispitanika od ukupno 27,5 % i 30 odgovora ispitanika ima završenu srednju školu, završen preddiplomski studij ima 16,5% sa 18 odgovora ispitanika, a u postotku od 8,3 % sa 9 odgovora ispitanika ima završen poslijediplomski studij/magisterij.

Grafikon 4. Struktura ispitanika prema mjestu stanovanja

4. Mjesto stanovanja (navedite koji grad, prigradsko naselje ili selo)?

107 odgovora

Izvor: izrada autora

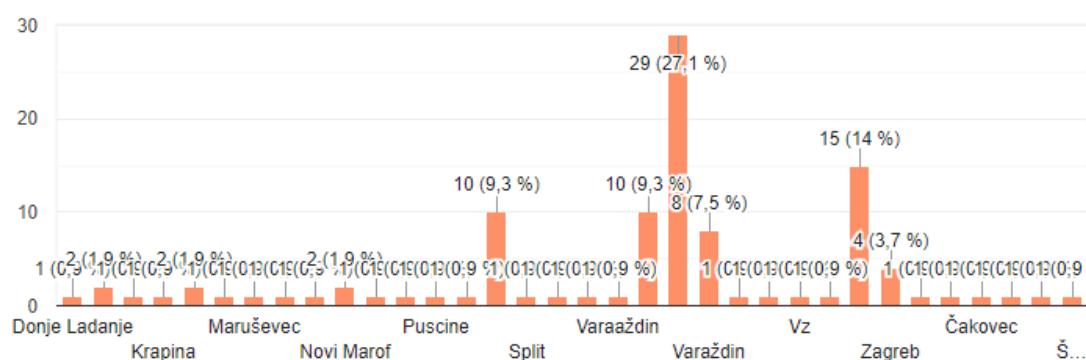
Sa pitanjem mjesta stanovanja htio se dobiti odgovor na istraživačko pitanje koliko su aplikacije rasprostranjene i korištene među stanovništvom u Hrvatskoj, odnosno u kojim dijelovima Hrvatske se u većem postotku koriste.

Od ukupno 107 odgovora na ovo pitanje 79,50 % ispitanika je iz sjeverozapadnog dijela Hrvatske sa ukupno 85 odgovora ispitanika, koji obuhvaća gradove: Zagreb sa 21 odgovorom, Varaždin sa 49 ispitanika, Novi Marof i Čakovec te sela: Krapina, Martijanec, Maruševec, Trnovec, Pušćine, Vidovec, Vinica, Donje Ladanje. U postotku od 16,82 % čine ispitanici srednje i južne Dalmacije sa ukupno 18 odgovora ispitanika koji dolaze iz Zadra, Šibenika, Murtera, Splita i Metkovića. Postotak od 3,74 % čine ispitanici Istre sa samo 4 odgovora ispitanika iz gradova Poreča, Pazina i Rijeke.

Grafikon 5. Seksualna orijentacija

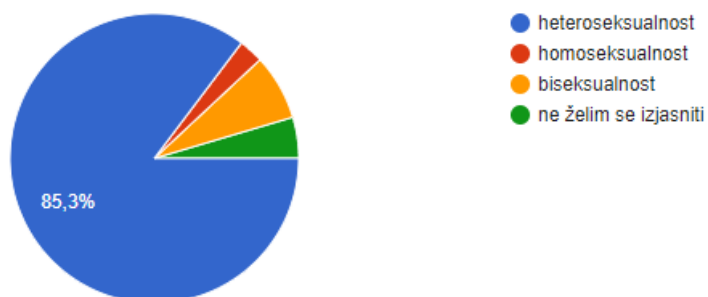
4. Mjesto stanovanja (navedite koji grad, prigradsko naselje ili selo)?

107 odgovora

5. Seksualna orijentacija?

109 odgovora

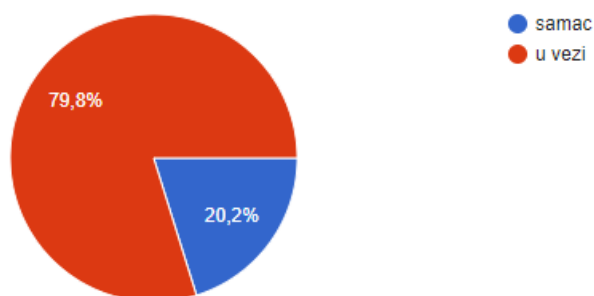
Izvor: izrada autora

Rezultati pokazuju da su u većem broju ispitanici heteroseksualne orijentacije sa ukupno 93 odgovora u postotku od 85,3 %. Ukupno 8 odgovora sa postotkom od 7,3 % čine ispitanici biseksualne orijentacije, dok se 5 ispitanika sa ukupno 4,6 % nije htjelo izjasniti. U najmanjem postotku od 2,8 % i sa 3 odgovora ispitanika jesu homoseksualne orijentacije.

Grafikon 6. Status veze

6. Status veze?

109 odgovora

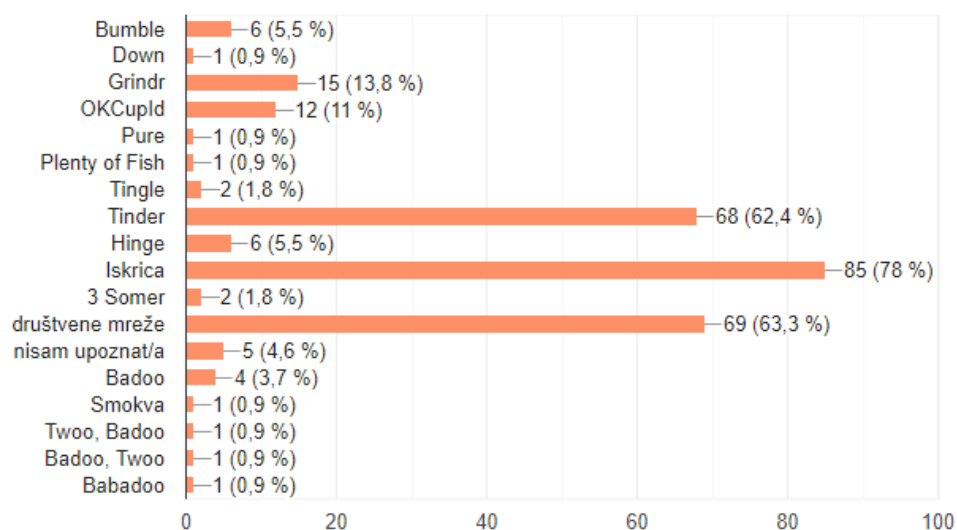
Izvor: izrada autora

Rezultati anketnog upitnika pokazuju da su u postotku od 79,8 % , što čini ukupno 87 odgovora ispitanika u vezi, dok ostatak od 20,2 % sa ukupno 22 odgovora ispitanika nisu u vezi.

Grafikon 7. Internet aplikacije za upoznavanje

7. Za koje Internet aplikacije za upoznavanje ste čuli?

109 odgovora

Izvor: izrada autora

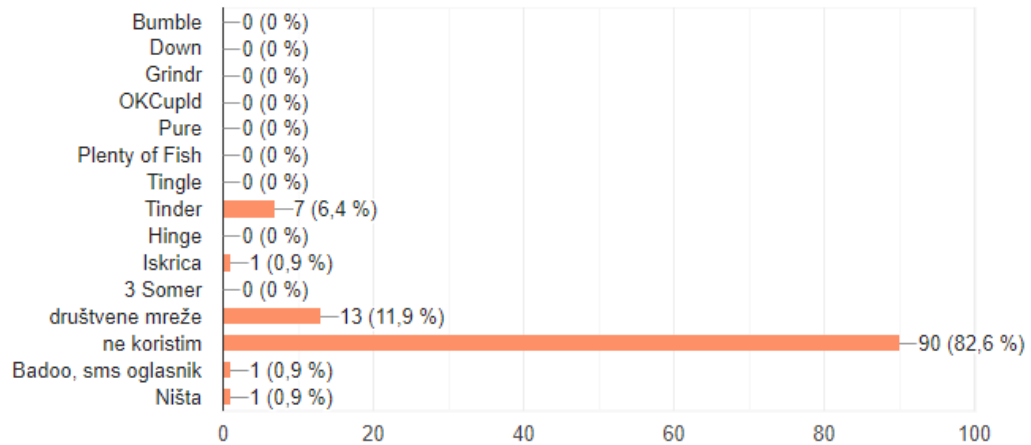
U grafikonu broj 7 navedene su aplikacije za upoznavanje s kojima su ispitanici najviše upoznati, odnosno za koje su čuli. Tako je 85 ispitanika u postotku od 78% odgovorilo da je čulo za hrvatsku aplikaciju za upoznavanje Iskrica, 69 ispitanika u postotku od 63,3 % je dalo odgovor za društvene mreže, dok su 68 ispitanika u postotku od 62,4 % dalo odgovor za aplikaciju za upoznavanje Tinder. Prate ih homoseksualna aplikacija Grindr, OKCupld, Bumble, Hinge te ostali.

Grafikon 8. Internet aplikacije za upoznavanje koje se koriste

Internet aplikacije za upoznavanje koje se koriste

8. Ukoliko koristite aplikacije za upoznavanje, odaberite koje koristite:

109 odgovora

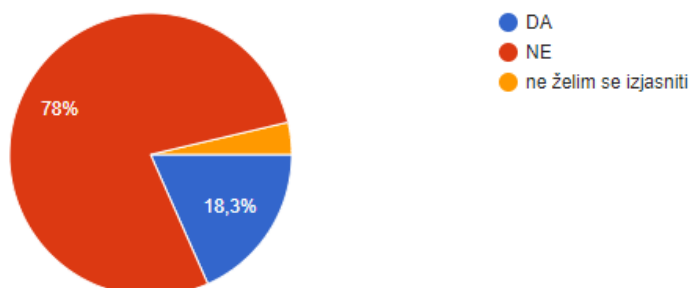
Izvor: izrada autora

U postotku od 82,6 % sa čak 90 odgovora od ukupno 109 ispitanika ne koriste aplikacije za upoznavanje. Iz prethodnog pitanja je vidljivo da su ispitanici u većem djelu upoznati sa aplikacijom Iskrica, zatim društvenim mrežama te s aplikacijom Tinder. Ne korištenjem aplikacija pretpostavka je da postoje određeni stereotipi o aplikacijama za upoznavanje, odnosno takvim načinom upoznavanja, jer se većina ispitanika već nalazi u vezi, a što je vidljivo iz pitanja koje će se obraditi u anketnom upitniku.

Grafikon 9. Spoj na slijepo

9. Biste li pristali na spoj s nepoznatom osobom radi neobaveznog seksualnog odnosa s osobom koju ste upoznali putem Internet aplikacije za upoznavanje ili društvenih mreža?

109 odgovora

Izvor: izrada autora

Na pitanje da li bi pristali na spoj s nepoznatom osobom radi neobaveznog seksualnog odnosa s osobom koju bi upoznali putem aplikacije za upoznavanje ili društvenih mreža, ispitanici su u velikom postotku od 78% odgovorili na ne bi, što djelomično daje odgovor na istraživačka pitanja je li aplikacija korištena s ciljem zabave i neobaveznog seksualnog odnosa, a manje za stabilnije i trajnije veze. Veliki postotak negativnih odgovora je razlog što manji dio ispitanika koristi aplikacije za upoznavanje.

Grafikon 10. Online dejting

10. Što Vas najviše brine prilikom on-line dejtinga?

109 odgovora

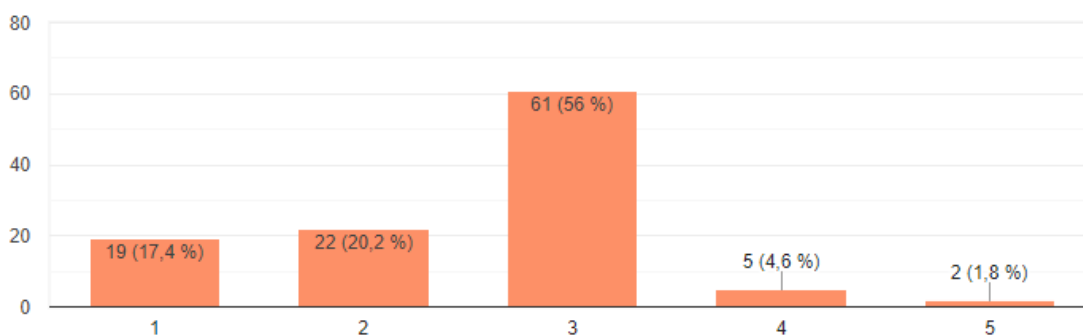
Izvor: izrada autora

Na anketno pitanje što ispitanike brine prilikom on line dejtinga, gdje su imali mogućnost napisati tvrdnje, u postotku od 43,1% ispitanika je iskazalo nesigurnost korištenja aplikacije te odgovorilo da ih brine da nije osoba kakvom se predstavlja na internetu, dok 27,5% ispitanika brine sigurnost korištenja aplikacije za upoznavanje. Manji postotak od 22,9% ispitanika se time ne opterećuju, a ostatak ispitanika je odgovorilo da ne prakticiraju takav način upoznavanja te da nemaju potrebu koristiti se bilo kojom od aplikacija ili da takav način upoznavanje neće uspjeti.

Grafikon 11. Veze putem aplikacija VS tradicionalan način upoznavanja

11. Smatrate li da su ljubavne veze ljudi koji su se upoznali putem aplikacije za upoznavanje stabilnije, sretnije i trajnije od veza koja su sklopljena na tradicionalan način, uživo „face to face“: (molim odaberite na skali od 1-izrazito se ne slažem, 2-ne slažem se, 3-niti se slažem niti se ne slažem, 4-slažem se, 5-izrazito se slažem)

109 odgovora

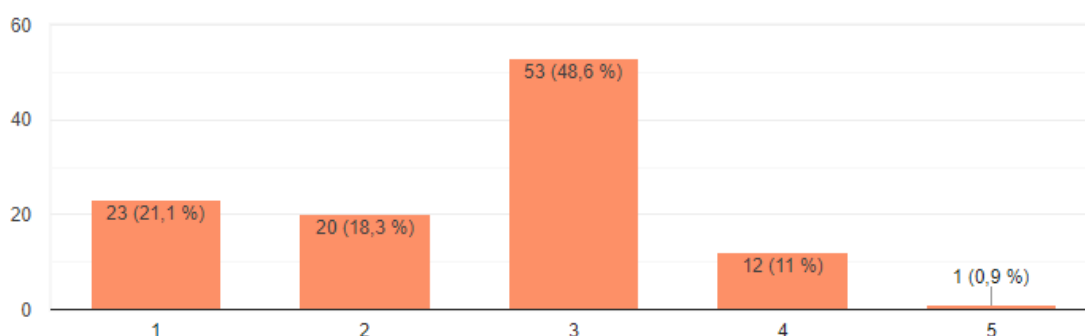
Izvor: izrada autora

Pitanjem koje se ovdje postavilo pokušalo se doći do odgovora na istraživačko pitanje „može li ovakav način upoznavanja putem aplikacije služiti kao temelj dugotrajnim vezama“ ispitanici su u 56% (61 odgovor ispitanika) dali neutralan odgovor što bi značilo da su ispitanici neodlučni po tom pitanju. Razlog tomu je što ispitanici u većini ne koriste aplikacije za upoznavanje, što je vidljivo iz pitanja broj 17. Dok su u drugo dijelu ispitanici koji se ne slažu s pretpostavkom da su ljubavne veze sklopljene putem aplikacija za upoznavanje stabilnije, sretnije i trajnije od tradicionalnog načina upoznavanja i sklapanja veza.

Grafikon 12. Sigurnost spoja sklopljenog putem aplikacija za upoznavanje

12. Po vašem mišljenju, koliko su aplikacije sigurne kod upoznavanja nepoznatih ljudi te njihovo uspostavljanje veza?(molim odaberite na skali: 1-Nimalo sigurno, 2-uglavnom su sigurne, 3-uglavnom su sigurne, no potreban je oprez, 4-sigurne, 5- potpuno su sigurne)

109 odgovora

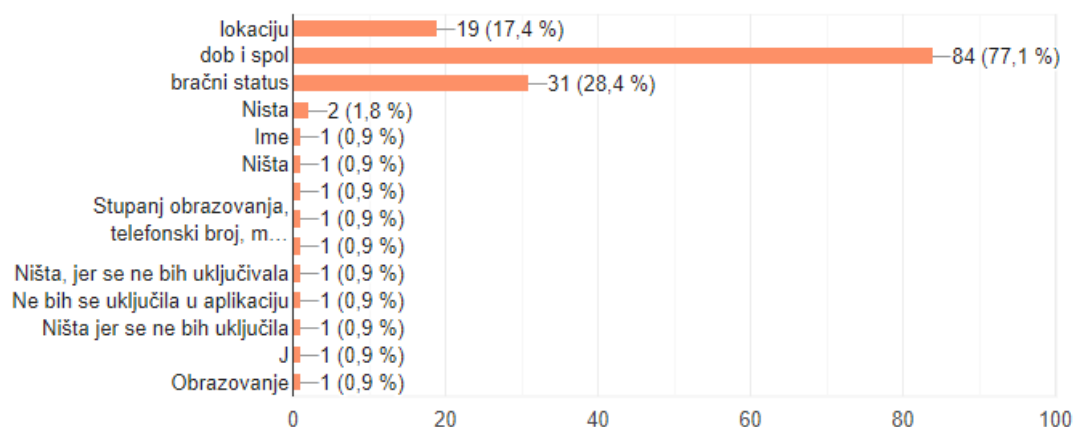
Izvor: izrada autora

U pitanju koliko su aplikacije sigurne kod upoznavanje nepoznatih ljudi te njihovo uspostavljanje veza, 53 ispitanika od ukupno 109, odnosno 48,6% je odgovorilo da su uglavnom sigurne, no da je potreban oprez. Na ostatak ponuđenih odgovora ispitanici su u 23% odgovorili da nisu nimalo sigurne, u 18,3% je odgovorilo da su uglavnom sigurne, dok se samo manji dio ispitanika slaže da su aplikacije za upoznavanje sigurne.

Grafikon 13. Pristup osobnim podacima

13. Koje biste podatke najčešće dali prilikom uključivanja u aplikacije?

109 odgovora

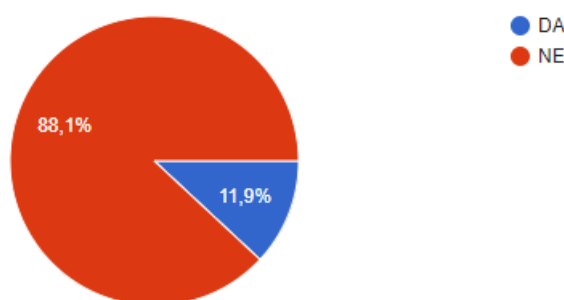
Izvor: izrada autora

U ovoj anketi se htjelo doći do mišljenja ispitanika, osim sigurnosti aplikacije koje bi osobne podatke bili spremni dati prilikom uključivanja u aplikacije. U postotku od 77,1%, odnosno 84 ispitanika od 109 je spremno odgovoriti na pitanja dobi i spolu, 28,4% (31 ispitanik) o bračnom statusu i samo 17,4% ispitanika bi otkrilo lokaciju. Ostatak ispitanika se uopće ne bi uključio u aplikaciju

Grafikon 14. Osobni podaci u promotivne svrhe

14. Odobravate li vlasnicima aplikacija da se koriste vašim osobnim podacima u druge promotivne svrhe (reklamne, oglašavanja i sl.)?

109 odgovora

Izvor: izrada autora

Ovo je pitanje također pitanje sigurnosti kod aplikacija za upoznavanje na koje su u velikom postotku od 88,1%, odnosno 96 ispitanika odgovorilo kako vlasnicima aplikacija ne bi dozvolili da se koriste osobnim podacima korisnika u druge promotivne svrhe. Ovdje možemo vidjeti kako ljudi imaju već dosta loših iskustava na Internetu .

Grafikon 15. Anonimnost Internet okruženja i sloboda komunikacijskih odnosa

15. Smatrate li da anonimnost Internet okruženja potiče na koketiranje i seksualno eksplicitne razgovore?

109 odgovora

Izvor: izrada autora

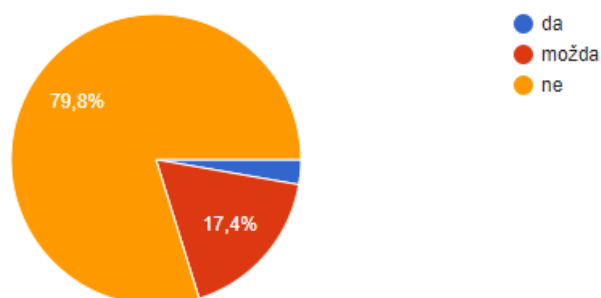
Na pitanje utječe li anonimnost koju pruža Internet okruženje na koketiranje i seksualno eksplicitne razgovore, ispitanici su u 62,4% (68) odgovorili da utječe, jer anonimnost daje određenu sigurnost osobama koje u izravnom kontaktu ne bi pristupile na isti način.

Time je ovaj način upoznavanja i uspostavljanja komunikacije lakši i bolji, jer korisnicima daje veću sigurnost i hrabrost da mogu slobodno komentirati ono što se možda ne bi usudili izreći „uživo“.

Grafikon 16. Očekivanja od prvog spoja putem aplikacije za upoznavanje

16. Očekujete li kod prvog spoja seksualni odnos?

109 odgovora

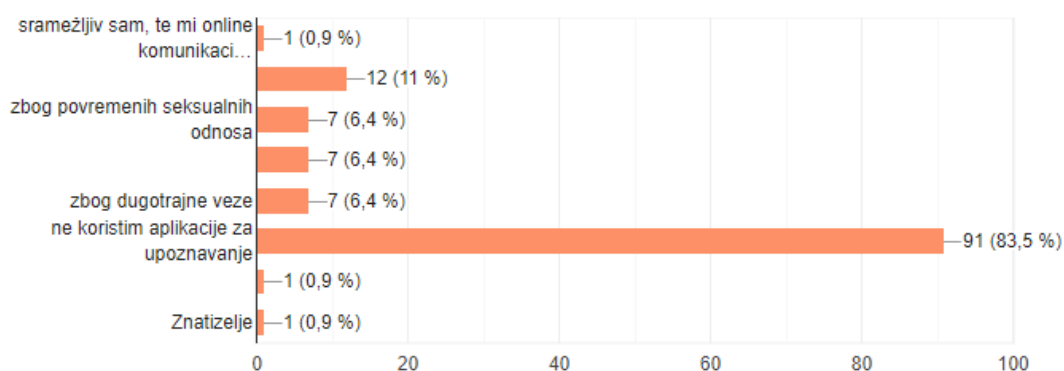
Izvor: izrada autora

Kod pitanja očekuje li se kod prvog spoja seksualni odnos, u postotku od 79,8%, odnosno 87 ispitanika je odgovorilo da ne očekuje, dok je u postotku od 17,4% (19) ispitanika odgovorila sa možda, a samo troje ispitanika očekuje od prvog spoja seksualni odnos. Veći dio su ispitanici koji uopće ne koriste aplikacije, kao što je navedeno u slijedećim pitanjima.

Grafikon 17. Razlozi korištenja aplikacije za upoznavanje

17. Ukoliko koristite aplikacije za upoznavanje, koji je razlog korištenja iste:

109 odgovora

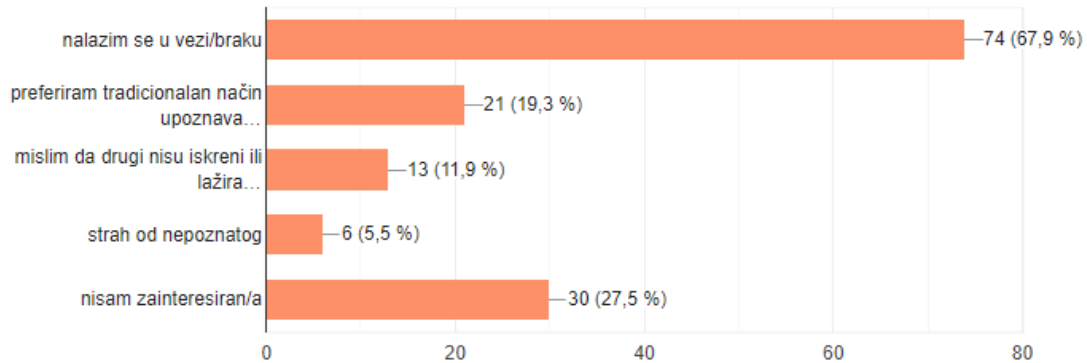
Izvor: izrada autora

U postotku od 83,5%, odnosno 91 ispitanik od ukupno 109 je dalo odgovor kako ne koriste aplikacije za upoznavanje. 12 ispitanika koji koriste aplikacije je koriste radi neobaveznog druženja i zabave, 14 ispitanika koriste aplikacije zbog povremenih seksualnih odnosa, 7 ispitanika koriste aplikacije s ciljem uspostavljanja dugotrajne veze, tek onaj manji dio je sramežljiv ili znatiželjan.

Grafikon 18. Razlozi ne korištenja aplikacije za upoznavanje

18. Ako ne koristite aplikacije, koji je glavni razlog zašto ne koristite Internet aplikacije za upoznavanje:

109 odgovora

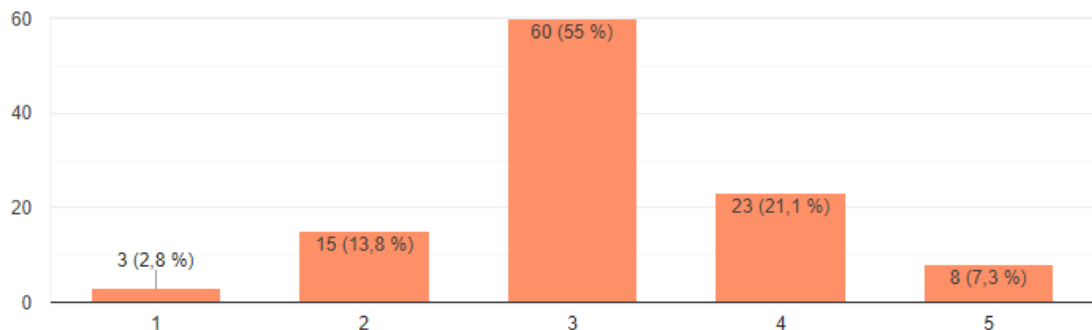
Izvor: izrada autora

Glavni razlog ne korištenja aplikacija za upoznavanje je da se korisnici nalaze u vezi ili braku (67,9%, odnosno 74 ispitanika). U postotku od 27,5% ispitanika nije zainteresirana za ovakav način upoznavanja, dok 21 ispitanik (19,3%) preferira tradicionalan način upoznavanja. 13 ispitanika (11,9%) misli da drugi korisnici aplikacija nisu iskreni, odnosno da lažiraju svoje podatke. U manjem postotku od 5,55% ispitanika ima strah od nepoznatog.

Grafikon 19. Aplikacije za upoznavanje kao temelj dugotrajnih veza

19. Smatrate li da se ovaj način upoznavanja putem aplikacije može služiti kao temelj dugotrajnih veza? (molim odaberite na skali: 1-izrazito se ne slažem, 2-ne slažem se, 3-niti se slažem niti se ne slažem, 4-slažem se, 5-izrazito se slažem)

109 odgovora

Izvor: izrada autora

Ovim pitanjem mogu li aplikacije za upoznavanje služiti kao temelj dugotrajnih veza kao i pitanjem jesu li veze sklopljene putem aplikacija za upoznavanje stabilnije, sretnije i trajnije od tradicionalnog načina upoznavanja i sklapanja veza pokušalo se doći do odgovora na istraživačko pitanje „može li ovakav način upoznavanja putem aplikacije služiti kao temelj dugotrajnim vezama“. 60 ispitanika u postotku od 55% je odgovorilo neutralno (niti se slažem niti se ne slažem), dok se u manjem postotku od 21,1%, odnosno 23 ispitanika slaže s pitanjem kako aplikacije mogu biti temelj dugotrajnim vezama.

7. RASPRAVA

Prije provedenog istraživanja putem ankete postavljene na društvenoj mreži Facebook, postavljena su istraživačka pitanja, a čiji odgovori su trebali biti provjereni putem ankete.

Na prvo pitanje je li aplikacija za upoznavanje popularnija među mlađom populacijom ljudi odgovorilo je 109 ispitanika u dobi od 18 godina pa do preko 55, no anketni upitnik je u većem broju ispunila populacija u dobi od 36 do 45 godina, u postotku od 61,5 % sa 67 odgovora ispitanika. Pretpostavka je da aplikacije u većoj mjeri koriste osobe srednje životne dobi, zaposlene osobe koje grade karijeru te nisu u stalnoj vezi ili pak su već razvedeni.

Istraživačko pitanje je li aplikacija korištena s ciljem zabave i neobaveznog seksualnog odnosa, a manje za stabilnije i trajnije veze nije dalo očekivani odgovor. Pitanje koje odgovara ovome istraživačkom pitanju je smatraju li korisnici da su ljubavne veze sklopljene putem aplikacija stabilnije, sretnije i trajnije od veza koja su sklopljena na tradicionalan način ispitanici su u 56% dali neutralan odgovor što bi značilo da su ispitanici neodlučni po tom pitanju.

Na istraživačko pitanje može li način upoznavanja putem aplikacija služiti kao temelj dugotrajnim vezama provjereno je Likertovom skalom gdje su ispitanici u postotku od 55% odgovorili također neutralno kao i u prethodnom pitanju.

Istraživačko pitanje je pitanje sigurnosti korištenja aplikacije, odnosno ugrožava li privatnost korisnika na koja odgovaraju slijedeća pitanja iz ankete: koliko su aplikacije sigurne kod upoznavanja nepoznatih ljudi te njihovo uspostavljanje veza na koje su ispitanici odgovorili sa postotkom od 48,6% da su uglavnom sigurne, no da je potreban oprez. U postotku od 23% odgovorili da nisu nimalo sigurne, u 18,3% je odgovorilo da su uglavnom sigurne, dok se samo manji dio ispitanika slaže da su aplikacije za upoznavanje sigurne. Također pitanje iz ankete koje odgovara ovom istraživačkom pitanju jesu pitanja davanja osobnih podataka te pitanje odobravanja korištenja osobnih podataka korisnika u druge promotivne svrhe. Ispitanici su odgovorili da bi dali podatke dobi i spolu u postotku od 77,1%, nešto manje o bračnom statusu, a najmanji dio ispitanika bi otkrilo lokaciju. Velik postotak ispitanika (88,1%) je odgovorilo kako vlasnicima aplikacija ne bi dozvolili da se koriste osobnim podacima korisnika u druge promotivne svrhe. Vidljivo je da su ispitanici oprezni kod pitanja sigurnosti, a poučeni iskustvom korištenja Internet platforme.

Koliko su aplikacije rasprostranjene i korištene među stanovništvom u Hrvatskoj te u kojim dijelovima Hrvatske pokušalo se dobiti informacije pitanjem gdje su ispitanici odgovorili

za koje aplikacije su čuli i ukoliko koriste, koje koriste iz čega proizlazi da su ispitanici upoznati sa hrvatskom aplikacijom Iskrice.

Pitanjem lokacije korisnika se htjelo dobiti uvid u kojim dijelovima Hrvatske se u većoj mjeri koriste aplikacije za upoznavanje, što je vidljivo u grafikonu 4. koji prikazuje strukturu ispitanika prema mjestu stanovanja.

8. ZAKLJUČAK

Komunikacija se kroz povijest odvijala na različite načine. Ljudi su komunicirali kako bi se sporazumjeli, dogovorili, stjecali prijateljstva, gradeći za sobom mostove izražavajući svoje misli, ideje i osjećaje.

U vrijeme globalizacije i velikom tehnološkom napretka gdje je komunikacija brža i lakša, čovjek se udaljuje jedan od drugoga. Stjeran u kut, gubi se sve tradicionalno, stvarno te se pretvara u robota koji živi u virtualnom svijetu. U tom virtualnom svijetu otuđenost i anonimnost pojedinaca postaje svakodnevice.

U utrci za opstanak, utrci za karijerom i novcem, čovjek dobiva puno, no gubi još i više. Gubi se osjećaj tradicionalnog, ljudskosti, topline, emocionalne vrijednosti. Komunikacija se svodi na jednostavan rječnik, izmišljene izraze kojima se koriste mlađe populacije ljudi. Novi oblici komunikacije okreću svijet mijenjajući percepciju ljudi i društva općenito. Djelomično je to bio razlog istraživanja u ovom radu.

Istraživanje se provelo pod nazivom: „Etički izazovi komunikacije preko aplikacija za upoznavanje“, gdje je bio cilj istražiti koriste li hrvati aplikacije za upoznavanje kao novu vrstu komunikacije, koje dobne skupine i seksualne orijentacije te da li bi pristali na spoj na „slijepo“ te u kojoj mjeri smatraju aplikacije sigurnim za korištenje, odnosno da li bi pristali dati osobne podatke poslužitelju usluge i koje bi podatke dali kod registracije na aplikacije za upoznavanje.

Prema provedenom istraživanju većina ispitanika ne koristi aplikacije za upoznavanje, jer se nalaze u stalnoj vezi/braku, a što je vidljivo iz pitanja 18 anketnog upitnika.

Likertovom skalom provjereno je mišljenje smatraju li korisnici da su ljubavne veze sklopljene putem aplikacija stabilnije, sretnije i trajnije od veza na tradicionalan način gdje su ispitanici neodlučni po tom pitanju a po čemu zaključujemo da preferiraju tradicionalan način upoznavanja *licem u lice*, no većina ispitanika ipak ne koristi aplikacije za upoznavanje kao način sklapanja prijateljstva ili veza. Na kraju istraživanja je provedena rasprava u kojoj su navedena istraživačka pitanja u usporedbi sa pitanjima iz ankete.

9. LITERATURA:

Knjige:

1. Ahmed S. (2020.), *Kulturna politika emocija*, Fraktura, Zagreb
2. Bard A. i Soderqvist J. (2002.), *Netokracija, Nova elita moći i život poslije kapitalizma*; Differo, Zagreb
3. Berčić B. (2012.), *Filozofija*, Ibis grafika, Zagreb
4. Castells M. (2003.), *Internet Galaksija; Razmišljanje o Internetu, poslovanju i društvu*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb
5. Čehok I. (1998.), *Etika*, Profil International, Zagreb, 1998.
6. Finci P. (2017.), *Elektronička špilja*, Sarajevo: Art Rabic,
7. Illouz E.(2012.), *Zašto ljubav boli; Emocionalni atlas 21.stoljeća*; Planetopija, Zagreb
8. Milardović A. (2010.), *Globalno selo: Sociologija informacijskog društva i cyber kulture*, Zagreb
9. Milas G.(2009.), *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*, Naklada Slap, Zagreb, 2009.
10. Osmančević, E. (2009.), *Demokracija i komunikacija*, Friedrich Ebert Stiftung, Sarajevo
11. Usp. Bard, Alexander; Jan Söderqist (2003), *Netokracija - Nova elita moći i život poslije kapitalizma*, Differo, Zagreb.
12. Tancer B. (2010.), *Klik, Što milijuni ljudi rade na internetu i što to govori o njima*, Algoritam, Zagreb
13. Tkalec Verčić A. (2015.), *Odnosi s javnošću*, Hrvatska udruga za odnose s javnošću, Zagreb
14. Turkle S. (2012); *Sami zajedno, Zašto očekujemo više od tehnologije a manje jedni od drugih*, TIM press, Zagreb

Znanstveni i stručni časopisi

1. Constantions P., Athanasios Z., Solanas A., (2015.), *Analysis of Privacy and Security Exposure in Mobile Dating Applications*, 2015S. Boumerdassi et al. (ur.): MSPN 2015, LNCS 9395, str. 151–162.
2. Kovačić, Baran T. (2018.), *Novi mediji- Generator novih tehnika manipulacije*, Izvorni znanstveni članak, Hrčak, Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, Vol.13 No.19
3. Sumter SR, Vandenbosch L. Dating gone mobile: Demographic and personality-based correlates of using smartphone-based dating applications among emerging adults. *New Media & Society*. 2019;21(3):655-673. doi:10.1177/1461444818804773
4. Sharabi L.L., Caughlin J. P.(2018), *Deception in online dating: Significance and implications for first offline date*, Department of Communications Studies, West Virginia University
5. Tolić M., (2013.) *Društvene mreže i zablude pri oblikovanju online identiteta*, Zbornik radova I. međunarodnog interdisciplinarnog znanstvenog skupa, Odjel za kulturologiju, Osijek, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
6. Tolić M., Petani R.,(2008.), *Utjecaj medijskog nasilja na adolescente i obitelj*, Acta Iadertina, Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/190055> (pristup 3.12.2020.)

Zbornik radova:

1. Rocco F. Druga međunarodna znanstveno stručna konferencija iz marketinga i komunikacija (2016.), *Život u digitalno doba: Društveni aspekti*, Zbornik radova, Visoka poslovna škola Zagreb s pravom javnosti Raspoloživo na: https://bib.irb.hr/datoteka/828851.Zbornik_radova_-_Book_of_Proceedings_FR_2016_-online.pdf (pristup 4.12.2020.)

Internetske stranice:

1. Bošković Batarello M. i Bodlaj D, Parser Compliance
Raspoloživo na: <https://parser.hr/etika-i-nove-tehnologije/> (pristup 12.12.2020.)
2. Business of Apps, 2020, *Statistika prihoda i korištenja tintera (2020)* Raspoloživo na: <https://www.businessofapps.com/data/tinder-statistics/> (pristup 10.2.2021.)

3. Forbes, 2016, *Badoo's Selfie Verification Is A Unique Way Of Solving The Catfishing Problem* Raspoloživo na: <https://www.forbes.com/sites/alextaub/2016/04/04/badoos-selfie-verification-is-a-unique-way-of-solving-the-catfishing-problem/?sh=6a7643407422> (pristup 10.2.2021.)
4. Gotovac A.U., (2020.), *Upoznavanje novog doba, Ove su aplikacije za dejtanje osvojile hrvate*, Jutarnji list
Raspoloživo na: <https://www.jutarnji.hr/naslovnica/ove-su-aplikacije-za-dejtanje-osvojile-hrvate-culi-ste-samo-za-tinder-krajnje-je-vrijeme-da-upoznate-bumble-okcupid-ili-neku-od-bizarnijih-stranica-9918022> (pristup 3.12.2020.)
5. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020.
Raspoloživo na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64792> (pristup 4.12.2020.)
6. Janvi M. (2016.), *Relationships over the Net (Educate + entertain Youth incorporated)*
Raspoloživo na: <https://youthincmag.com/virtual-relationships> (pristup 30.11.2020.)
7. Lider, 2012., *Dan kad je u Hrvatsku „stigao“ Internet*
Raspoloživo na: <https://lider.media/poslovna-scena/tehnopolis/dan-kad-je-u-hrvatsku-stigao-internet-80272> (pristup 29.10.2020.)
8. Magazin.hr (2020.), *Američki Hrvat na žestokom udaru zbog svoje bizarne „dating“ aplikacije: 'Rušiš instituciju obitelji!'*, Net.hr
Raspoloživo na: <https://net.hr/magazin/americki-hrvat-na-zestokom-udaru-zbog-svoje-aplikacije-za-upoznavanje-ljudi-rusis-instituciju-obitelji/> (pristup 28.12.2020.)
9. Vecernji.hr (2020.), *Studenti iz Hrvatske osmislili aplikaciju za spojeve nove generacije: 'Spaja upoznavanje online i uživo'*, Raspoloživo na: <https://www.vecernji.hr/lifestyle/studenti-iz-hrvatske-osmislili-aplikaciju-za-spojeve-nove-generacije-spaja-upoznavanje-online-i-uzivo-1453708> (pristup 18.1.2021.)
10. Zakon.hr, Pročišćeni tekstovi zakona; *Zakon o zaštiti osobnih podataka*;
Raspoloživo na: <https://www.zakon.hr/z/220/Zakon-o-za%C5%A1titi-osobnih-podataka> (pristup 7.12.2020.)

Internacionalne organizacije i druga izvješća:

1. Buttarelli G., EDPS (2015), *Prema novoj digitalnoj etici: Podaci, dostojanstvo i tehnologija*, Bruxelles, Mišljenje 4/2015.

Raspoloživo na: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/15-09-11_data_ethics_hr.pdf (pristup 4.12.2020.)

2. Buttarelli G.(2018), *Europski nadzornik zaštite podataka*, Službeni list Europske unije, C233/8, 2018. Raspoloživo na: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/18-03-19_online_manipulation_summary_hr.pdf (pristup 7.12.2020.)

PRILOG 1: ANKETA

Etički izazovi komunikacije preko aplikacija za upoznavanje

Ljubazno molim da odvojite dvije minute svog vremena kako bi ispunili anketu koju sam pripremila u svrhu izrade diplomskog rada na Sveučilištu Sjever Varaždin- studij Odnosi s javnostima na temu „Etički izazovi komunikacije preko aplikacija za upoznavanje“.

Cilj ankete je provođenje istraživanja koliko korisnika te koje dobne skupine i seksualne orijentacije koristi Internet aplikacije za upoznavanje i pristaje li na „dejtanje“ preko Interneta.

Anketa je anonimna i služi isključivo izradi diplomskog rada.

Zahvaljujem na Vašim odgovorima!

1. **Spol?**
 - M
 - Ž
2. **Dobna skupina?**
 - 18-25
 - 26-35
 - 36-45
 - 46-55
 - Više od 55
3. **Stupanj obrazovanja?**
 - Srednja škola
 - Preddiplomski studij
 - Diplomski studij
 - Poslijediplomski studij/magisterij
 - Doktorat
4. **Mjesto stanovanja (navedite koji grad, prigradsko naselje ili selo)?**

5. **Seksualna orijentacija?**

- Heteroseksualnost
- Homoseksualnost
- Biseksualnost
- Ne želim se izjasniti

6. **Status veze?**

- Samac
- U vezi

7. **Za koje Internet aplikacije za upoznavanje ste čuli?**

- Bumble
- Down
- Grindr
- OKCupid
- Pure
- Plenty of Fish
- Tingle
- Tinder
- Hinge
- Iskrica
- 3 Somer
- Društvene mreže
- Nisam upoznat/a
- Ostalo

8. **Ukoliko koristite aplikacije za upoznavanje, odaberite koje koristite:**

- Bumble
- Down
- Grindr

- OKCupid
- Pure
- Plenty of Fish
- Tingle
- Tinder
- Hinge
- Iskrica
- 3 Somer
- Društvene mreže
- Nisam upoznat/a
- Ostalo

9. **Biste li pristali na spoj s nepoznatom osobom radi neobaveznog seksualnog odnosa s osobom koju ste upoznali putem Internet aplikacije za upoznavanje ili društvenih mreža?**

- Da
- Ne
- Ne želim se izjasniti

10. **Što Vas najviše brine prilikom on-line dejtinga?**

- Sigurnost
- Da nije osoba kakvom se predstavlja na Internet aplikacijama
- Da spoj neće uspjeti
- Ništa me ne brine
- Ostalo

11. **Smatrate li da su ljubavne veze ljudi koji su se upoznali putem aplikacije za upoznavanje stabilnije, sretnije i trajnije od veza koja su sklopljena na tradicionalan način, uživo „face to face“: (molim odaberite na skali od 1-izrazito se ne slažem, 2-ne slažem se, 3-niti se slažem niti se ne slažem, 4-slažem se, 5-izrazito se slažem).**

12. **Po vašem mišljenju, koliko su aplikacije sigurne kod upoznavanja nepoznatih ljudi te njihovo uspostavljanje veza?(molim odaberite na skali: 1-Nimalo sigurno, 2-uglavnom su sigurne, 3-uglavnom su sigurne, no potreban je oprez, 4-sigurne, 5- potpuno su sigurne)**

13. **Koje biste podatke najčešće dali prilikom uključivanja u aplikacije?**

- Lokaciju
- Dob i spol
- Bračni status
- ostalo

14. **Odobravate li vlasnicima aplikacija da se koriste vašim osobnim podacima u druge promotivne svrhe (reklamne, oglašavanja i sl.)?**

- Da
- Ne

15. **Smatrate li da anonimnost Internet okruženja potiče na koketiranje i seksualno eksplicitne razgovore?**

16. **Očekujete li kod prvog spoja seksualni odnos?**

- Da
- Možda
- ne

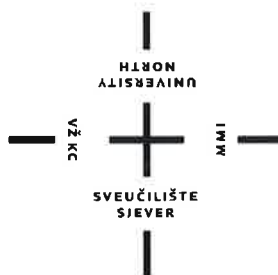
17. **Ukoliko koristite aplikacije za upoznavanje, koji je razlog korištenja iste:**

- sramežljiv sam, te mi online komunikacija više odgovora
- radi neobaveznog druženja i zabave
- zbog povremenih seksualnih odnosa
- zbog upoznavanja partnera za bliski intiman odnos
- zbog dugotrajne veze
- ne koristim aplikacije za upoznavanje
- ostalo

18. Ako ne koristite aplikacije, koji je glavni razlog zašto ne koristite Internet aplikacije za upoznavanje:

- nalazim se u vezi/braku
- preferiram tradicionalan način upoznavanja „licem u lice“
- mislim da drugi nisu iskreni ili lažiraju podatke
- strah od nepoznatog
- nisam zainteresiran/a

19. Smatrate li da se ovaj način upoznavanja putem aplikacije može služiti kao temelj dugotrajnih veza? (molim odaberite na skali: 1-izrazito se ne slažem, 2-ne slažem se, 3-niti se slažem niti se ne slažem, 4-slažem se, 5-izrazito se slažem)

Sveučilište Sjever

IZJAVA O AUTORSTVU I SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, **Ines Stanko Habek** (*ime i prezime*) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom **Etički izazovi komunikacije preko aplikacije za upoznavanje.** (*upisati naslov*) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(*upisati ime i prezime*)

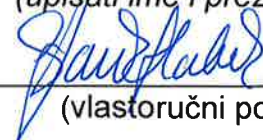

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, **Ines Stanko Habek** (*ime i prezime*) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom **Etički izazovi komunikacije preko aplikacije za upoznavanje.** (*upisati naslov*) čiji sam autor/ica.

Student/ica:

(*upisati ime i prezime*)

(vlastoručni potpis)